

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Економіко-правовий факультет

Кафедра економіки та підприємництва

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему: **«Забезпечення ефективності інвестицій у сталий розвиток
суб'єктів господарювання»**
**«Ensuring the effectiveness of investments in the sustainable
development of business entities»**

Виконав: здобувачка денної форми навчання
спеціальності 051 Економіка
Мотиль Ірина Іллівна

Науковий керівник:
д.е.н. проф. Осадча Т. С.

Рецензент:
к.е.н., доц. Зеркіна О. О.

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри

Захищено на засіданні ЕК №____
протокол №____ від «__» 2025р.

№____ від «__» _____ 2025 р.

Оцінка _____ / _____ / _____
(за націон., шкалою ЄКТС, бали)

Завідувачка кафедри

Голова ЕК

_____ д.е.н., проф. Горняк О. В.

_____ к.е.н., доц. Крючкова Н. М.

Одеса – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТУВАННЯ В СТАЛИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	7
1.1. Сутність і принципи сталого розвитку в системі сучасного господарювання.....	7
1.2. Механізми та інструменти фінансування сталого розвитку.....	17
1.3. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестицій у сталий розвиток підприємств.....	25
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПРОБЛЕМ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ У СТАЛИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	31
2.1. Сучасний стан інвестиційної діяльності у сфері сталого розвитку.....	31
2.2. Аналіз впливу державної політики та міжнародних ініціатив на розвиток сталого інвестування.....	38
2.3. Бар'єри та ризики ефективної реалізації інвестицій у сталий розвиток суб'єктів господарювання в Україні	44
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ У СТАЛИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	51
3.1. Удосконалення інвестиційної політики у сфері сталого розвитку	51
3.2. Розроблення стратегії інвестування у сталий розвиток підприємств з урахуванням воєнних ризиків.....	56
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	65

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному світі, який стикається з численними екологічними, соціальними та економічними викликами, принципи сталого розвитку стають дедалі важливішими для бізнесу. Розроблення та впровадження ефективного механізму забезпечення інвестицій у сталий розвиток суб'єктів господарювання набуває особливої актуальності в сучасних умовах глобальних трансформацій та воєнних викликів. Такий механізм має поєднувати економічні, соціальні та екологічні пріоритети, орієнтуючись на досягнення Цілей сталого розвитку та європейські стандарти ESG-фінансування.

Врахування адаптивного досвіду міжнародних компаній у сфері сталого інвестування сприятиме формуванню ефективної національної моделі фінансової стійкості, підвищенню конкурентоспроможності бізнесу та інтеграції країни у світовий економічний простір. Реалізація таких підходів дозволить не лише зміцнити позиції підприємств на глобальних ринках, а й забезпечити довгострокове економічне зростання, орієнтоване на інноваційність, екологічну безпеку та соціальну відповідальність.

Дослідження, проведене у даній кваліфікаційній роботі також має продемонструвати як інвестування у сталий розвиток впливає на конкурентоспроможність, інновації та довгострокову стійкість компаній.

Об'єкт дослідження: процес інвестування в забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання.

Предмет дослідження: економічні відносини, механізми, інструменти та процеси забезпечення ефективності інвестицій у сталий розвиток суб'єктів господарювання, а також фактори, що впливають на результативність сталого інвестування в умовах воєнних та поствоєнних викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Блавт А., Бондаренко Л. [39] визначають відповідність діяльності компаній принципам стійкості та

критеріям ESG як один з основних маркерів сучасного інвестування. Ломачинська І., Горняк О. [54] розглядають інноваційний потенціал як чинник розвитку національної економіки України. Огієнко А. [56] наголошує, що для подолання бар'єрів реалізації інвестицій у сталий розвиток необхідно розробити комплексну стратегію, яка включатиме підтримку з боку держави, розвиток інноваційних технологій та підвищення рівня екологічної свідомості в суспільстві. Петролюк Ю., Гребенюк Н. [58] стверджують, що для реалізації цілей сталого розвитку на підприємстві необхідно скоординувати стратегію відповідно до кожної цілі, здійснювати співпрацю в умовах прозорості, громадського залучення та громадської активності. Скнар Д. [67] у своєму дослідженні приходять до висновку, що в Україні ринок сталих інвестицій перебуває на початковій стадії розвитку. Його обмежує низка проблем: недостатня прозорість проектів, відсутність єдиних стандартів та таксономії, інституційна невизначеність і фрагментарність нормативної бази.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні теоретичних засад, інструментів та сучасних механізмів державного регулювання сталого інвестування, визначенні його ролі у забезпеченні збалансованого розвитку економіки та обґрунтуванні напрямів вдосконалення державної політики у цій сфері.

Досягнення мети бакалаврської кваліфікаційної роботи обумовило необхідність постановки та вирішення таких **завдань**:

- розкрити сутність сталого інвестування як сучасної економічної категорії;
- дослідити еволюцію підходів до визначення концепції сталого розвитку та її вплив на інвестиційну політику;
- проаналізувати чинники, що визначають розвиток сталого інвестування;
- оцінити вплив державної політики та міжнародних ініціатив на формування ринку сталих інвестицій;
- дослідити основні механізми залучення сталих інвестицій у

національну економіку;

- визначити проблеми та бар'єри розвитку сталого інвестування в Україні та світі;

- побудувати економіко-математичну модель для визначення впливу сили інвестицій на економічне зростання країни;

- розробити методичні підходи до оцінювання ефективності сталих інвестицій;

- запропонувати напрями вдосконалення системи державного регулювання та стимулювання сталого інвестування.

Методи дослідження: У процесі дослідження було застосовано комплекс взаємодоповнюючих методів, що забезпечили всебічність та обґрунтованість отриманих результатів. Теоретичні положення щодо сутності сталого розвитку, інвестиційних процесів та ESG-підходів були сформовані за допомогою методів аналізу й синтезу. Порівняльний та статистичний аналізи дозволили дослідити динаміку капітальних інвестицій, темпи зростання ВВП та зіставити інвестиційні тенденції України з розвиненими країнами. Графічний метод забезпечив наочне відображення ключових тенденцій. Було використано кореляційно-регресійний аналіз як основний метод економіко-математичного моделювання. Він дав змогу кількісно оцінити взаємозв'язок між обсягами капітальних інвестицій та динамікою ВВП, визначити силу та напрям впливу інвестицій на економічне зростання.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. У першому розділі розкрито теоретико-методологічні засади інвестування у сталий розвиток суб'єктів господарювання, визначено принципи, механізми фінансування та методичні підходи до оцінювання ефективності інвестицій. Другий розділ присвячено аналізу сучасних тенденцій сталого інвестування в Україні та світі, оцінці впливу державної політики й міжнародних ініціатив, а також виявленню ключових бар'єрів і ризиків ефективного реалізації інвестицій у сталий розвиток. У третьому розділі обґрунтовано напрями підвищення ефективності

інвестицій, зокрема запропоновано механізми вдосконалення інвестиційної політики та розроблено стратегію інвестування з урахуванням воєнних ризиків.

Зв'язок кваліфікаційної роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота магістра виконана на кафедрі економіки та підприємництва Одеського національного університету імені І.І. Мечникова відповідно до плану наукових досліджень кафедри у процесі виконання держбюджетної теми: НДДКР № 333 «Розвиток інституціонального потенціалу повоєнної економіки України»; (номер державної реєстрації № 0123U101894, наказ №325-18 від 03.03.2023 р.)

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи. Загальний обсяг роботи становить 72 сторінку, включаючи список використаних джерел. Вступ – 4 сторінки; перший розділ – 24 сторінки, другий розділ – 20 сторінок; третій розділ – 12 сторінок, висновки – 2 сторінки; список використаних джерел з 68 позицій – 8 сторінок. У роботі 6 таблиць, 22 рисунки, 2 формули.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИВАННЯ В СТАЛИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Сутність і принципи сталого розвитку в системі сучасного господарювання

Ключове місце в концепції сучасного розвитку займає категорія «сталий розвиток», що включає у свій зміст поняття «стійкість», «стабільність» та «розвиток».

Згідно визначення Міжнародного інституту сталого розвитку [31], сталий розвиток – це розвиток, який задовольняє потреби сьогодення, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби.

Продовольча та сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй (The Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)) [37] визначає сталий розвиток як «управління та збереження бази природних ресурсів, а також орієнтацію технологічних та інституційних змін таким чином, щоб забезпечити досягнення та постійне задоволення людських потреб для нинішнього та майбутніх поколінь. Такий сталий розвиток (у сільському господарстві, лісовому та рибному господарствах) зберігає земельні, водні, рослинні та тваринні генетичні ресурси, є екологічно нешкідливим, технологічно доцільним, економічно життєздатним та соціально прийнятним».

Британська енциклопедія (Encyclopædia Britannica) [30] визначає сталий розвиток як «підхід до соціального, економічного та екологічного планування, який намагається збалансувати соціальні та економічні потреби нинішнього та

майбутніх поколінь людства з імперативом збереження або запобігання надмірній шкоді природному середовищу».

Центр досліджень глобального розвитку (The Global Development Research Center: GDRC) [32] визначає сталий розвиток як «підтримка делікатного балансу між потребою людини покращувати спосіб життя та відчуття благополуччя, з одного боку, та збереженням природних ресурсів та екосистем, від яких залежимо ми та майбутні покоління, з іншого».

Як бачимо, загальноприйнятого єдиного визначення сталого розвитку немає, проте на основі вищеперерахованих прикладів міжнародної практики пропонуємо уніфіковане визначення, відповідно до якого сталий розвиток – це такий розвиток, який задовольняє потреби сучасного покоління, не ставлячи під загрозу можливість майбутніх поколінь задовольняти власні потреби.

У науковій літературі сформувалися три основні підходи до розуміння сталого розвитку.

Перший – екологічний – акцентує увагу на збереженні навколишнього середовища в умовах розвитку суспільства. У цьому контексті сталий розвиток розглядається як стабільне соціально-економічне та збалансоване збереження природного середовища при одночасному забезпеченні безперервного прогресу суспільства.

Другий – соціальний підхід – розглядає сталий розвиток як процес, спрямований на реалізацію соціально-економічних завдань, зокрема підвищення рівня життя населення, зменшення бідності, забезпечення соціальної стабільності та збереження культурних і природних ресурсів.

Третій підхід зосереджується на пошуку балансу між потребами людини та природними ресурсами, тобто на досягненні гідного рівня життя населення при одночасному збереженні екологічної безпеки.

Таким чином, сталий розвиток можна визначити як процес підвищення якості життя людей за умови економічної доцільності та збереження екологічної стабільності. Він включає не лише економічний ріст, а й соціальну справедливість та екологічну безпеку, забезпечуючи гармонійний розвиток

суспільства і здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Крім того, у концепції сталого розвитку важливе місце займає управління ризиками цивілізації, що дозволяє передбачати та зменшувати негативні наслідки економічних, соціальних і екологічних змін, забезпечуючи стійкий розвиток у довгостроковій перспективі.

Прагнучи підтримати глобальний прогрес, Організація Об'єднаних Націй ухвалила Цілі сталого розвитку у 2015 році (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Цілі сталого розвитку та шляхи їх досягнення

№	ЦІЛЬ	ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ
ЦСР 1	Без бідності	Сміливе зобов'язання завершити розпочате та подолати бідність у всіх її формах та вимірах до 2030 року. Це передбачає зосередження уваги на найбільш вразливих верствах населення, збільшення основних ресурсів та послуг, а також підтримку громад, які постраждали від конфліктів та стихійних лих, пов'язаних із кліматом
ЦСР 2	Нульовий голод	Подолання всіх форм голоду та недоїдання до 2030 року, забезпечуючи всім людям, особливо дітям, достатню кількість поживної їжі протягом усього року. Це передбачає сприяння сталому сільському господарству, підтримку дрібних фермерів та рівний доступ до землі, технологій та ринків. Це також вимагає міжнародної співпраці для забезпечення інвестицій в інфраструктуру та технології з метою підвищення продуктивності сільського господарства
ЦСР 3	Міцне здоров'я та благополуччя	Міцне здоров'я є ключовим чинником сталого розвитку, що відображено у Порядку денному до 2030 року. Документ враховує економічну та соціальну нерівність, швидку урбанізацію, кліматичні загрози, поширення інфекційних і неінфекційних захворювань. Досягнення Цілі сталого розвитку 3 передбачає загальне медичне страхування, подолання бідності та скорочення нерівності. Водночас нові виклики, зокрема стійкість до антимікробних препаратів, потребують додаткових глобальних дій
ЦСР 4	Якісна освіта	Досягнення інклюзивної та якісної освіти для всіх підтверджує переконання, що освіта є одним із найпотужніших та перевірених інструментів сталого розвитку. Ця мета гарантує, що всі дівчата та хлопчики завершать безкоштовну початкову та середню освіту до 2030 року. Вона також спрямована на забезпечення рівного доступу до доступного професійного навчання, усунення гендерної та добробутової нерівності, а також досягнення загального доступу до якісної вищої освіти
ЦСР 5	Гендерна рівність	Прийняти та зміцнити обґрунтовану політику та законодавство, що підлягає виконанню, для сприяння гендерній рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат на всіх рівнях

ЦСР 6	Чиста вода та санітарія	Для забезпечення безпечної та доступної питної води для всіх до 2030 року необхідно інвестувати в належну інфраструктуру, забезпечити санітарні умови та заохочувати дотримання гігієни. До 2030 року необхідно впровадити комплексне управління водними ресурсами на всіх рівнях, зокрема, за потреби, шляхом транскордонного співробітництва
ЦСР 7	Доступна та чиста енергія	Розширення інфраструктури та модернізація технологій для забезпечення чистої та ефективнішої енергії в усіх країнах задля стимулювання зростання та допомоги довкіллю
ЦСР 8	Гідна праця та економічне зростання	Досягнення вищих рівнів економічної продуктивності шляхом диверсифікації, технологічної модернізації та інновацій, зокрема шляхом зосередження на секторах з високою доданою вартістю та трудомістких секторах
ЦСР 9	Промисловість, інновації та інфраструктура	Сприяння інклюзивній та сталій індустріалізації та до 2030 року значно збільшить частку промисловості у зайнятості та валовому внутрішньому продукті відповідно до національних умов, а також подвоїть її частку в найменш розвинених країнах
ЦСР 10	Зменшення нерівності	Покращити регулювання та моніторинг фінансових ринків та інституцій, заохочити допомоги в розвитку та прямих іноземних інвестицій у регіони, де потреба найбільша. Сприяти безпечній міграції та мобільності людей – ключові фактори для подолання зростаючої розбіжності
ЦСР 11	Сталий розвиток міст та громад	Зробити міста сталими означає створювати кар'єрні та бізнес-можливості, безпечне та доступне житло, а також будувати стійкі суспільства та економіки. Це передбачає інвестиції в громадський транспорт, створення зелених громадських просторів та покращення міського планування та управління на основі участі та інклюзивності
ЦСР 12	Відповідальне споживання та виробництво	Впровадити 10-річну рамкову програму сталого споживання та виробництва, при цьому всі країни вживатимуть заходів, а розвинені країни візьмуть на себе ініціативу, враховуючи розвиток та можливості країн, що розвиваються
ЦСР 13	Кліматичні дії	Виконати зобов'язання, взяті розвиненими країнами-учасницями Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, щодо мобілізації спільно 100 мільярдів доларів США щорічно до 2020 року з усіх джерел для задоволення потреб країн, що розвиваються, у контексті змістовних заходів щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та прозорості впровадження, а також якомога швидше повністю запустити Зелений кліматичний фонд шляхом його капіталізації
ЦСР 14	Життя під водою	Цілі сталого розвитку спрямовані на стале управління та захист морських і прибережних екосистем від забруднення, а також на усунення наслідків підкислення океану. Посилення збереження та сталого використання океанічних ресурсів за допомогою міжнародного права також допоможе пом'якшити деякі проблеми, з якими стикаються наші океани
ЦСР 15	Життя на землі	Необхідно вжити термінових заходів для зменшення втрати природних середовищ існування та біорізноманіття, які є частиною нашої спільної спадщини та підтримують глобальну продовольчу та водну безпеку, пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптацію до них, а також мир і безпеку

ЦСР 16	Мир, справедливість та сильні інституції	Рішуче скорочення всіх форм насильства та співпрацю з урядами та громадами для припинення конфліктів та відсутності безпеки. Ключовими аспектами цього процесу є сприяння верховенству права та правам людини, як і скорочення потоку незаконної зброї та посилення участі країн, що розвиваються, в інституціях глобального управління
ЦСР 17	Партнерство заради цілей	Цілі спрямовані на посилення співпраці Північ-Південь та Південь-Південь шляхом підтримки національних планів для досягнення всіх цілей. Сприяння міжнародній торгівлі та допомога країнам, що розвиваються, у збільшенні їхнього експорту є частиною досягнення універсальної, заснованої на правилах та справедливої торговельної системи, яка є справедливою, відкритою та вигідною для всіх.

Джерело: [29].

17 Цілей сталого розвитку, перерахованих у табл. 1.1, відображають важливість сталого розвитку у формуванні майбутнього, де люди та природа можуть процвітати разом. Вони зосереджуються на трьох основних стовпах: економічне зростання, турбота про довкілля та соціальний прогрес.

1) Задоволення поточних та майбутніх економічних потреб: сталий розвиток означає задоволення сучасних економічних потреб без нараження на ризик майбутніх поколінь.

Кілька Цілей сталого розвитку відображають цей баланс. Нульовий голод (ЦСР 2), міцне здоров'я та благополуччя (ЦСР 3), якісна освіта (ЦСР 4) та боротьба зі зміною клімату (ЦСР 13) спрямовані на вирішення нагальних пріоритетів, одночасно будуючи довгострокову стабільність.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я [15], 582 мільйони людей можуть хронічно недоїдати до 2030 року, що підкреслює необхідність рішень, які захищатимуть як теперішнє, так і майбутнє благополуччя.

Короткострокові рішення часто призводять до довгострокової шкоди. Промислова діяльність забруднює водні системи. Інтенсивне землеробство може спочатку збільшити врожайність, але з часом погіршує стан ґрунту. Такі моделі підривають прогрес і стійкість.

На щастя, є кращі варіанти, які забезпечують високу віддачу. Кожен долар США, вкладений у відновлення ландшафту, може окупитися до 30

доларів США у вигляді пілґ, від посилення продовольчої безпеки до збільшення кількості робочих місць та підвищення стійкості до зміни клімату [23].

Коли ми інвестуємо в рішення, що відповідають як поточним, так і майбутнім потребам, результат є більш стабільним та справедливим для всіх [51].

2) Захист довкілля: здорові екосистеми є важливими для життя. Ліси регулюють кругообіг води, зберігають вуглець та підтримують біорізноманіття. Коли ліси пошкоджені, цілі системи руйнуються, що впливає на виробництво продуктів харчування та доступ до чистої води.

Щороку ліси поглинають 16 мільярдів метричних тонн вуглекислого газу, що робить їх одними з найефективніших природних рішень щодо зміни клімату [11].

Але, згідно з Організацією Об'єднаних Націй, ця здатність знаходиться під загрозою. Світ щорічно втрачає 13 мільйонів гектарів лісу, а 3,6 мільярда гектарів посушливих земель вже деградували.

Ліси також відіграють вирішальну роль у захисті біорізноманіття. Вони покривають 30 відсотків поверхні Землі та забезпечують укриття 80 відсотків наземних видів світу [14]. Коли ліси зникають, екосистеми руйнуються, а види втрачають свої середовища існування.

Захист природи є центральним для кількох Цілей сталого розвитку, включаючи боротьбу зі зміною клімату (ЦСР 13) та життя на суші (ЦСР 15). Стратегії, що працюють разом із природними системами, а не проти них, включають:

- збереження існуючих поглиначів вуглецю шляхом охорони лісів;
- відновлення деградованих земель та біорізноманіття шляхом відновлення екосистем [22];
- підтримку водних циклів та зменшення втрат ґрунту шляхом сталого землекористування [10].

Без цих зусиль глобальний прогрес у сфері продовольчої безпеки, чистої

води та стійкості до зміни клімату буде недостатнім.

3) Сприяння соціальній відповідальності: відповідальний розвиток ставить людей у центр екологічного прогресу. Ліси роблять більше, ніж просто зберігають вуглець або зберігають біорізноманіття. Вони забезпечують засоби до існування, культурну безперервність та економічну безпеку для громад у всьому світі [19].

Завдяки відповідальному управлінню лісами покращуються соціальні результати разом з екологічними.

Стале лісівництво підтримує зміцнення громад шляхом:

- права корінних народів на землю: вирубка лісів – це на 20 відсотків нижчеу районах, якими керують корінні громади, підкреслюючи цінність традиційного управління та місцевого самоврядування;

- забезпечення засобів до існування: приблизно 1,6 мільярда людей покладаються на ліси для отримання їжі, волокон та доходу. Сталий розвиток допомагає захистити ці ресурси та підтримувати довгострокову стабільність громади;

- спільної відповідальності: експерти оцінюють, що до 39 відсотків вирубки тропічних лісів пов'язаний з міжнародною торгівлею товарами, що продаються на ринках з високим рівнем доходу [13]. Захист лісів вимагає скоординованих дій урядів, галузей промисловості та ланцюгів постачання.

Ці соціальні результати сприяють досягненню Цілі сталого розвитку 1 (Подолання бідності), Цілі сталого розвитку 8 (Гідна праця та економічне зростання) та Цілі сталого розвитку 10 (Зменшення нерівності). Управління лісами, яке надає пріоритет справедливій праці, залученню громад та правам корінних народів, будує більш справедливу економіку та стійкі екосистеми [4].

У сучасних умовах глобального інвестиційного простору все більшого значення набуває орієнтація на ESG-принципи (екологічні, соціальні та управлінські критерії), які слугують основою для прийняття інвестиційних рішень міжнародними компаніями. Вони відображають здатність бізнесу ефективно реагувати на ризики, пов'язані зі зміною клімату, виснаженням

природних ресурсів, соціальною нестабільністю та якістю корпоративного управління. В період воєнних викликів і післявоєнного відновлення ESG-фактори стають особливо актуальними, оскільки поєднують економічну результативність із соціальною відповідальністю та дбайливим ставленням до довкілля.

Для бізнесу сталий розвиток означає відповідальне постачання та виробництво (наприклад, вибір матеріалів, сертифікованих FSC), щоб ланцюги поставок підтримували людей і природу сьогодні, водночас захищаючи ресурси для майбутнього [54].

На рис. 1.1 представлено логічну схему формування системи сталого фінансування, що ґрунтується на принципах ESG та виступає одним із основних механізмів реалізації концепції сталого розвитку.

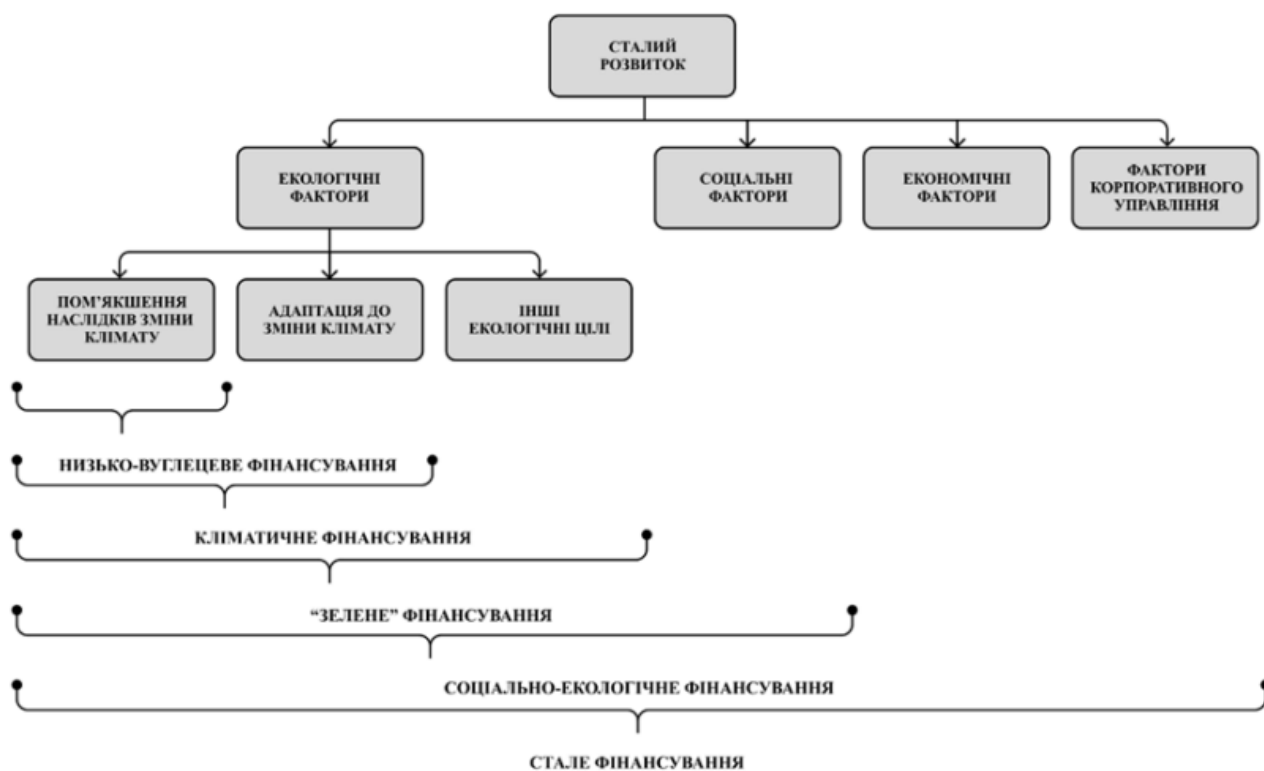

Рис. 1.1. Компоненти сталого розвитку та сталих фінансів, їх взаємозв'язок

Джерело: [62].

Чотири спеціалізовані робочі напрямки допомагають країнам

розробляти комплексні рішення (рис.1.2). Робочі напрямки зосереджені не на окремих Цілях сталого розвитку, а на прогалинах між ними – відсутніх елементах, які можуть зробити можливим реалізацію Порядку денного на період до 2030 року в цілому

Рис. 1.2. Робочі напрямки інтеграції Цілей сталого розвитку.

Джерело: складено автором

Основна увага зосереджується на пошуку локальних рішень, підтримці інноваційних експериментів і поширенні успішних практик. У діяльність із досягнення ЦСР активно інтегруються сучасні методи – системне проєктування, колективний інтелект, аналітичне моделювання та картування рішень.

ООН сприяє країнам у розробленні інноваційних механізмів фінансування сталого розвитку, зокрема в переорієнтації державних і приватних інвестицій відповідно до ЦСР. Підтримується також залучення бізнесу та інвесторів до реалізації цілей через формування стійких фінансових стратегій і партнерств.

Важливою складовою є використання даних та аналітики для ухвалення обґрунтованих рішень. Застосовуються сучасні інструменти – геопросторові

дані, багаторівневе картографування, симуляції та прогнозування, що дає змогу вимірювати прогрес, оцінювати взаємозв'язки між цілями та формувати сценарії майбутнього розвитку.

Спираючись на глобальну мережу експертів, ООН допомагає країнам комплексно діагностувати соціально-економічні проблеми, поєднувати ресурси державного управління, науки, бізнесу й громадянського суспільства. Такий підхід відкриває можливості для створення нового покоління рішень, орієнтованих на інноваційність, системність і довгострокову стійкість розвитку.

Для підтримки прискорення інвестицій у Цілі сталого розвитку UNCTAD [6] розробила комплексний набір пріоритетних дій, згрупованих у шість напрямків (рис. 1.3).

Це передбачає скоординовану взаємодію учасників інвестиційної політики як на національному рівні (пакет 1), так і на міжнародному рівні (пакет 2). Важливу роль відіграють цілеспрямовані партнерства для досягнення Цілей сталого розвитку (пакет 3), які доповнюються регіональним співробітництвом і взаємодією між країнами Глобального Півдня (пакет 4). Ефективність забезпечується завдяки використанню інноваційних фінансових інструментів і розвитку сприятливого інвестиційного середовища (пакет 5), а також орієнтації на підвищення стійкості до можливих криз і зовнішніх шоків (пакет 6). Сукупність цих напрямів формує основу для нового етапу активізації інвестицій у досягнення Цілей сталого розвитку.

Рис. 1.3. Шість пакетів дій та п'ять керівних принципів пріоритетних дій для підтримки прискорення інвестицій у Цілі сталого розвитку.

Джерело: [34].

1.2. Механізми та інструменти фінансування сталого розвитку

Інвестиції відіграють ключову роль у забезпеченні економічного зростання, оскільки через дію мультиплікаційного ефекту вони сприяють підвищенню сукупного попиту та зростанню національного доходу. Це, у свою чергу, стимулює формування заощаджень і нагромадження капіталу. Для країн із нижчим рівнем розвитку, які мають обмежені внутрішні джерела капіталоутворення, надзвичайно важливо формувати сприятливе інвестиційне середовище. Таке середовище має забезпечувати рівні умови для залучення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій [58].

Інтегрування принципів сталого розвитку в систему стратегічного управління інвестиційною діяльністю поступово перетворюється на один із ключових чинників підвищення конкурентоспроможності підприємств – як у сфері будівництва та нерухомості, так і в інших галузях економіки. Це означає потребу у формуванні цілісного підходу, що поєднує корпоративну стратегію із засадами сталого розвитку. Узагальнення та аналіз основних детермінант успішності такого підходу дозволяють визначити пріоритетні напрями управлінських дій і стратегічного планування.

Історично сталі інвестиції виникли з екологічно орієнтованих інвестицій, які спочатку були представлені у формі «зелених облігацій» (green bonds) [1]. Перший випуск зелених облігацій відбувся у 2007 році за ініціативи Європейського інвестиційного банку (ЕІВ), що стало важливим етапом у розвитку екологічно орієнтованого фінансування. Згодом цю практику активно підтримав Світовий банк, сприяючи популяризації концепції зелених інвестицій на глобальному рівні. Саме цей період вважається відправною точкою становлення сучасного ринку зеленого фінансування та інституціоналізації терміна «зелені інвестиції» – як таких, що спрямовані на реалізацію проектів із позитивним екологічним ефектом, зокрема у сферах енергоефективності, відновлюваної енергетики, управління відходами та захисту навколишнього середовища [1].

ESG-інвестування (екологічне, соціальне та управлінське) стрімко набуло популярності серед інституційних інвесторів і нині охоплює широкий спектр портфельних цілей, активів і стратегій. Сьогодні більшість власників капіталу враховують фактори сталого розвитку або орієнтуються на ESG-принципи, а значна частина з них уже визначила власні цілі у сфері сталого інвестування. Водночас триває активний діалог між інвесторами, корпораціями, державними структурами та регуляторами, спрямований на практичне впровадження ESG-підходів у глобальну інвестиційну практику.

Зі зростанням зобов'язань інвесторів щодо обізнаності з ESG та сталого розвитку, існують постійні занепокоєння – та проблеми – щодо посилення

підзвітності, регуляторного контролю, стандартизованих даних та корпоративного розкриття інформації. Вирішення питання підзвітності вимагає обґрунтованого підходу та досвіду в ESG-інвестуванні як з боку розподільників, так і з боку керуючих активами. Прогрес у сфері прозорості та стандартизації даних продовжується швидкими темпами, оскільки регуляторні органи, постачальники даних та керуючі активами залишаються відданими справі зміцнення факторів сталого розвитку в усіх інвестиційних портфелях.

Таблиця 1.2

Приклади ESG-факторів

ЕКОЛОГІЧНІ	СОЦІАЛЬНІ	УПРАВЛІННЯ
Фізичні ризики зміни клімату. Ризики переходу від зміни клімату. Викиди парникових газів Відходи та забруднення Втрата біорізноманіття	Трудові стандарти Права людини Охорона здоров'я та безпека на робочому місці Порушення конфіденційності даних	Оплата праці керівників Хабарництво та корупція Ділова етика

Джерело: складено автором

За даними Bloomberg Intelligence [35], до 2025 року обсяг глобальних ESG-активів може перевищити 53 трильйони доларів, що становить понад третину від 140,5 трильйона доларів прогнозованого загального обсягу активів під управлінням у світі.

Компанії впроваджують сталу бізнес-практику своєї діяльності. Багато хто звертається до сталого лісівництва для збереження біорізноманіття та підтримки місцевих громад. Інші інвестують у відновлювану енергетику для зменшення викидів та створення нових робочих місць.

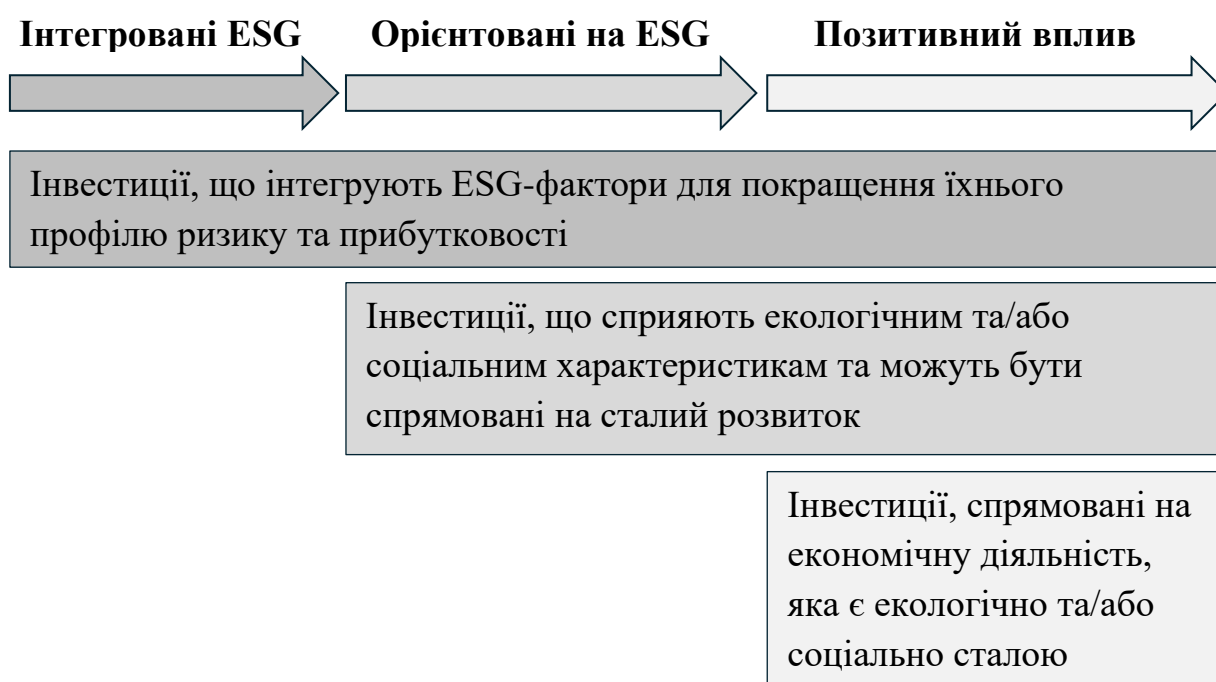

Рис. 1.4. Відповідальні стратегії ESG: повний спектр

Джерело: складено автором

Що робить сталий розвиток такою ефективною бізнес-стратегією? Він розвиває стійкість.

Зміна клімату, потрясіння в ланцюгах поставок та соціальна нестабільність зараз є суттєвими ризиками. Компанії, які проактивно реагують на них, мають кращі можливості для подолання невизначеності та підтримки ефективності.

Тим часом, прозорість та розкриття інформації про ESG дедалі частіше вимагаються як регуляторами, так і акціонерами, а також споживачами. Бізнес, який є лідером у сфері сталого розвитку, має конкурентну перевагу: кращу репутацію, нижчі капітальні витрати та сильнішу довіру зацікавлених сторін.

Циркулярне виробництво допомагає компаніям довше зберігати матеріали у використанні, зменшуючи кількість відходів та підвищуючи ефективність. Однак, справедливі трудові практики залишаються важливими для побудови стійких ланцюгів постачання та захисту прав людини.

Класифікація сталих інвестицій постійно ускладнюється й

розширюється у зв'язку з появою нових фінансових інструментів, уточненням цільових напрямів їх застосування та поглибленням нормативно-правової бази. На основі аналізу нормативної бази Європейського Союзу – зокрема Таксономії ЄС [66], Регламенту про розкриття інформації щодо сталого фінансування (SFDR) [65], Директиви про корпоративну звітність у сфері сталого розвитку (CSRD) [45], а також стандартів ICMA і глобальних трендів у сфері сталого інвестування [68] – доцільно виокремити три принципово різні підходи до класифікації сталих інвестицій.

Перший підхід ґрунтується на типах фінансових інструментів (наприклад, зелені облігації, блакитні облігації, соціальні облігації, сталі кредити тощо) (рис. 1.5).

Зелені та блакитні фінансові інструменти становлять окрему категорію механізмів, спрямованих на підтримку екологічно орієнтованих інвестиційних проєктів. До цієї групи належать зелені облігації, кредити та інші фінансові продукти, метою яких є досягнення позитивного екологічного ефекту. Останніми роками сформувався новий різновид таких інструментів – блакитні фінансові інструменти, що зберігають основні ознаки «зелених», проте зосереджуються на реалізації ініціатив, пов'язаних із охороною та відновленням водних ресурсів, морських і прибережних екосистем.

Зелені облігації продовжують домінувати на ринку сталого розвитку облігацій та забезпечують важливе джерело фінансування інвестицій, пов'язаних з навколишнім середовищем

Галузевий розподіл випуску зелених зобов'язань відображає інвестиційні пріоритети, з подальшим акцентом на проєктах відновленої енергетики та інфраструктури, а також на діяльності зі стандартизації. Нещодавні зміни в стандартах та регулювання, такі як стандарт ЄС для зелених зобов'язань [26], допомагають встановити чіткіші рекомендації та підвищити довіру до ринку

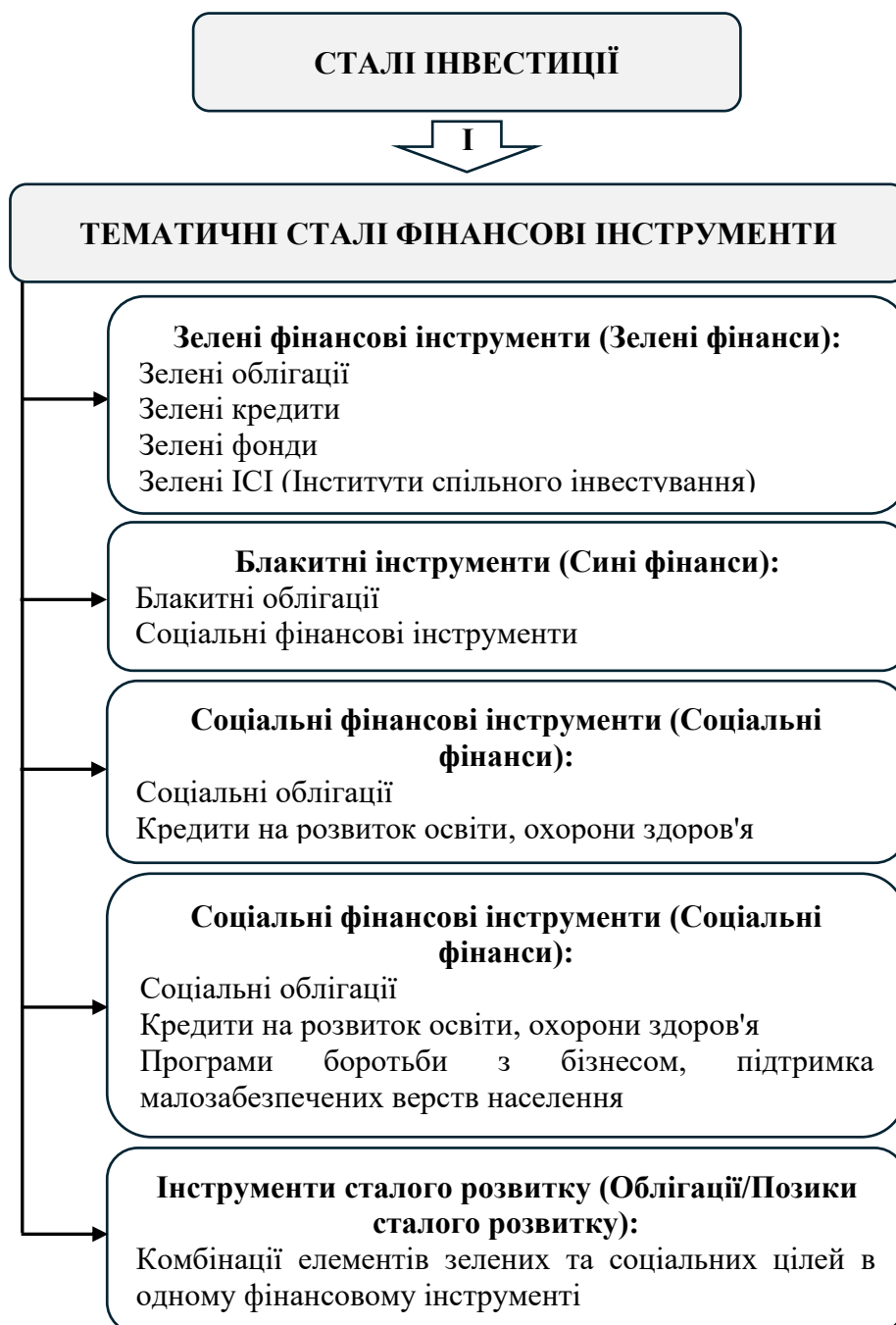

Рис. 1.5. Класифікація інвестицій залежно від підходу: тематичні сталі фінансові інструменти.

Джерело: [67].

Другий – на поведінкових підходах, які характеризують мотивацію, критерії відбору та інвестиційну поведінку учасників ринку (наприклад, виключення, позитивний відбір, інтеграція ESG-факторів, імпаکت-інвестування) (рис 1.6).

Рис. 1.6. Класифікація інвестицій залежно від підходу: поведінкові підходи до сталого інвестування.

Джерело: [67].

Соціальні фінансові інструменти орієнтовані на фінансування проєктів, які сприяють підвищенню рівня соціальної справедливості та добробуту населення [53]. Вони забезпечують підтримку ініціатив, спрямованих на зниження рівня бідності, покращення умов праці, розширення доступу до якісних освітніх і медичних послуг, а також розвиток соціальної інфраструктури.

Третій підхід пов'язано з прив'язкою до стимулюючих факторів – тобто класифікацією за наявністю або типом стимулів: державні субсидії та податкові преференції, гарантії міжнародних фінансових інституцій, цільові фонди та стандарти звітності, які безпосередньо впливають на привабливість і ризиковість проєктів (рис. 1.7).

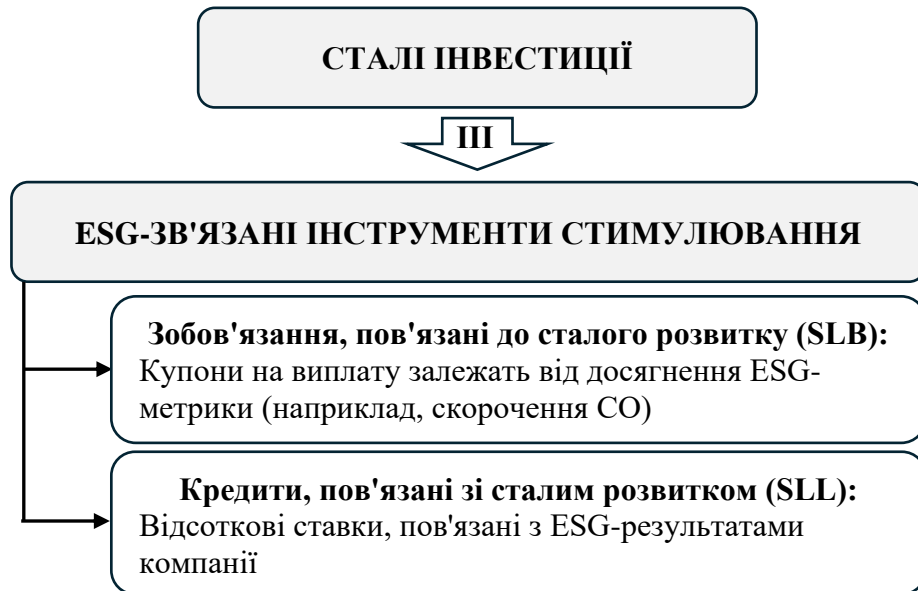

Рис. 1.7. Класифікація інвестицій залежно від підходу: ESG-зв'язані інструменти стимулювання.

Джерело: [67].

Інструменти сталого інвестування поєднують досягнення фінансової віддачі з вимірюваним соціальним або екологічним результатом. Вони базуються на принципах прозорості щодо ризиків, пов'язаних із факторами ESG (екологічними, соціальними та управлінськими), і спрямовані на їх мінімізацію через ефективне корпоративне управління та відповідальне прийняття інвестиційних рішень.

Сталі фінансові інструменти сприяють формуванню стійкої фінансової системи, у якій економічні цілі узгоджуються із завданнями екологічної безпеки та соціального розвитку.

1.3. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестицій у сталий розвиток підприємств

Оцінювання ефективності формування сталого розвитку підприємства ґрунтується на визначенні системи показників, що відображають рівень розвитку в економічній, соціальній та екологічній підсистемах його діяльності. Розрахунок таких індикаторів дає змогу не лише визначити поточний стан підприємства, але й виявити потенційні проблемні зони, спрогнозувати тенденції та ризики майбутнього розвитку [55].

Процес упровадження концепції сталого розвитку в діяльність підприємства передбачає реалізацію послідовних планових дій, спрямованих на досягнення стратегічних цілей та розв'язання відповідних завдань. Основні етапи цього процесу включають:

- 1) Формування базових засад сталого розвитку підприємства, що передбачає визначення цілей, принципів та ключових напрямів сталості.
- 2) Аналіз факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, які впливають на діяльність підприємства.
- 3) Оцінювання вагомості визначених факторів і порівняння їх з плановими параметрами розвитку.
- 4) Діагностику рівня стійкості підприємства, що дає змогу виявити сильні та слабкі сторони його функціонування.
- 5) Розроблення пропозицій і прийняття управлінських рішень, спрямованих на вдосконалення системи планування сталого розвитку та підвищення її результативності [44].

Комплексна оцінка ефективності формування сталого розвитку передбачає аналіз ділової активності підприємства та результатів реалізації відповідної стратегії. У структурі цього оцінювання можна виділити дві ключові складові:

1) Результативність управлінської діяльності, яка відображає рівень досягнення поставлених цілей сталого розвитку, ефективність прийнятих рішень та використання ресурсів.

2) Характеристики розвитку підприємства як наслідок реалізації принципів сталості, що охоплюють фінансово-економічні, соціальні, екологічні та науково-технологічні аспекти діяльності.

Механізм сталого розвитку підприємства охоплює низку взаємопов'язаних компонентів, які спільно формують системний підхід до розвитку: не лише підвищуючи економічний результат, але й забезпечуючи відповідність принципам сталості на глобальному рівні (рис. 1.8).

1) Стратегічне планування – включає формулювання довгострокових цілей підприємства з урахуванням економічної, екологічної та соціальної складових. Важливим є включення принципів сталого розвитку в загальну бізнес-стратегію та інтеграція цих принципів на рівні управлінських рішень.

2) Економічна стабільність – забезпечується через ефективне та раціональне використання ресурсів, нарощування прибутковості, оптимізацію фінансових потоків і мінімізацію ризиків – з акцентом на довгострокове зростання, а не лише на короткостроковий прибуток.

3) Екологічне управління – передбачає впровадження екологічних стандартів, технологій, що знижують негативний вплив на навколишнє середовище; раціональне використання природних ресурсів; розвиток екологічних інновацій.

4) Соціальна відповідальність – охоплює забезпечення гідних умов праці, розвиток людського капіталу, підтримку місцевих громад і сприяння соціальному прогресу через корпоративну соціальну відповідальність.

5) Інновації та технологічний розвиток – служать ключем до впровадження нових підходів, які підвищують оперативну ефективність, знижують екологічне навантаження та дозволяють адаптуватися до нових викликів.

б) Моніторинг і звітність – передбачають регулярне оцінювання показників (економічних, екологічних, соціальних), забезпечення прозорого звітування про досягнення цілей сталого розвитку, а також коригування стратегії на основі отриманих даних.

Усі ці компоненти перебувають у динамічній взаємодії: стратегічне планування створює орієнтири, економічна стабільність забезпечує ресурсну базу, екологічне управління й соціальна відповідальність формують зовнішню і внутрішню сталість, інновації та технології забезпечують розвиток, а моніторинг + звітність – механізм зворотного зв'язку та самовдосконалення.

Рис. 1.8. Механізм забезпечення сталого розвитку підприємств.

Джерело: [56].

Розглянутий комплексний підхід дозволяє підприємству одночасно зростати, бути конкурентоспроможним і відповідати глобальним вимогам сталого розвитку.

Нами запропоновано дві групи факторів: фактори опосередкованого впливу і фактори безпосереднього впливу підприємства на інвестиційну привабливість. До першої групи відносяться фактори, які не піддаються впливу окремого підприємства, на них можна впливати тільки на державному рівні. До другої групи відносяться фактори, на які підприємство може впливати і змінювати їх показники, характеристики тощо. В ході дослідження було виявлено 34 фактори, які в різній мірі впливають на інвестиційну привабливість підприємств. Їх перелік наведений в табл. 1.3.

Для підприємства найцікавішими є фактори безпосереднього впливу, саме завдяки ним воно самостійно може впливати на інвестиційну привабливість. Найбільшу питому вагу серед факторів безпосереднього впливу займають наступні фактори: кадровий потенціал, тривалість інвестиційної програми, стан майна та фінансових ресурсів, розмір витрат. Покращення показників цих факторів позитивно вплине на інвестиційну привабливість підприємства і приток інвестицій в цілому [43].

Таблиця 1.3

Фактори впливу на інвестиційну привабливість суб'єктів господарювання

ФАКТОРИ ОПОСЕРЕДКОВАНОГО ВПЛИВУ	ФАКТОРИ БЕЗПОСЕРЕДНЬОГО ВПЛИВУ
Галузева приналежність	Виробнича програма
Географічне місце розташування	Маркетингова діяльність
Культура та освіта населення	Управлінський облік і контролінг
Економічна стабільність країни	Корпоративне управління
Соціально-політична стабільність	Кадровий потенціал
Інформаційне поле	Юридична діяльність
Пільги для інвесторів	Технологія виробництва
Розвиток інфраструктури	Наявність плану стратегії розвитку
Ступінь економічної свободи підприємства	Конкурентоспроможність
Позиція України на світовому ринку	Унікальність об'єкта
Наявність у державі органів, що контролюють інвестиційний процес	Тривалість інвестиційної програми
Темпи інфляції	Рейтинг підприємства в галузі
Можливість експортувати продукцію	Платіжна дисципліна
Рівень доходів населення	Стан майна та фінансових ресурсів
Конкуренція в галузі	Розмір витрат
	Структура капіталу

Джерело: складено автором.

Для обґрунтування оцінки потреб у фінансуванні Цілей сталого розвитку у науковій та практичній літературі застосовуються різні методичні підходи. Їх можна умовно згрупувати за типами моделей – моделей зростання, моделей собівартості одиниці продукції, моделей, побудованих на основі потреб у втручанні, моделей загальної рівноваги та інтегрованих моделей [27].

Моделі зростання ґрунтуються на розрахунку загальних інвестиційних потреб. Їхня базова формула має вигляд (формула 1.1):

$$I=Y*(gY+p)*ICORI = Y * (gY + p) * ICORI=Y*(gY+p)*ICOR \quad (1.1),$$

де:

Y – дохід,

gY – темп зростання на душу населення,

p – темп зростання населення,

$ICOR$ – коефіцієнт додаткового капіталу.

Такі моделі передбачають регресійний зв'язок між сукупними інвестиціями та валовим внутрішнім продуктом (ВВП) і дають змогу оцінити обсяги інвестицій, необхідні для досягнення певних темпів економічного зростання.

Підхід собівартості одиниці продукції передбачає визначення обсягу інвестицій, потрібних для досягнення певних цільових показників (наприклад, зростання інфраструктури або продуктивності). В межах цього підходу використовуються регресійні моделі, що оцінюють економічне зростання через інвестиції в окремі галузі. Отримані коефіцієнти застосовуються для прогнозування сукупних рівнів інвестицій, необхідних для реалізації цільових темпів зростання ВВП.

Моделі потреб на основі втручання розширюють попередній підхід, враховуючи необхідність фінансування капітальних і операційних витрат для досягнення кінцевих цілей сталого розвитку. Вони дають змогу оцінити

ресурси, потрібні для впровадження конкретних політик і програм у різних секторах економіки.

Моделі загальної рівноваги застосовуються для комплексної оцінки взаємозв'язку між інвестиціями в ЦСР, державними політиками та економічними результатами. У таких моделях аналізується взаємодія між державними й приватними інвестиціями, вплив фіскальної політики, динаміка накопичення боргу, а також узгодженість фінансування із загальними макроекономічними умовами.

Інтегровані моделі забезпечують системний підхід до оцінки інвестиційних потреб і використовуються для визначення фінансових ресурсів, необхідних для досягнення конкретних цілей сталого розвитку з урахуванням міжсекторальних ефектів. Вони поєднують економічні, соціальні та екологічні виміри інвестування, що дозволяє забезпечити узгодженість між державними стратегіями розвитку та інвестиційною політикою.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПРОБЛЕМ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ У СТАЛИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

2.1. Сучасний стан інвестиційної діяльності у сфері сталого розвитку

Незважаючи на суттєве зростання прямих іноземних інвестицій у 2024 році, реальна картина полягає у скороченні потоків та зростанні дисбалансів.

Високі витрати на позики та волатильність обмінного курсу продовжують стримувати довгострокові інвестиції в інфраструктуру, особливо в найменш розвинених країнах (рис. 2.1).

А транснаціональні корпорації реструктуризують ланцюги поставок у бік Південно-Східної Азії, Східної Європи та Центральної Америки – зрушення, яке розпочалося під час пандемії та прискорюється. Регіональні тенденції демонструють різкі розбіжності. ПІІ в розвинені країни скоротилися на 22%.

Європа постраждала найбільше, приплив інвестицій у неї скоротився на 58% у 2024 році. ПІІ скоротилися у більш ніж половині країн ЄС, різко скоротившись у Німеччині (-89%), Іспанії (-39%), Італії (-24%) та Франції (-20%) [38].

У Північній Америці спостерігалось зростання на 23%, зумовлене хвилею мегапроектів у галузі напівпровідників у Сполучених Штатах, де прямі іноземні інвестиції зросли на 20%/ Глобальні потоки іноземних інвестицій скоротилися на 11% у 2024 році, причому розвинені економіки постраждали найбільше [38].

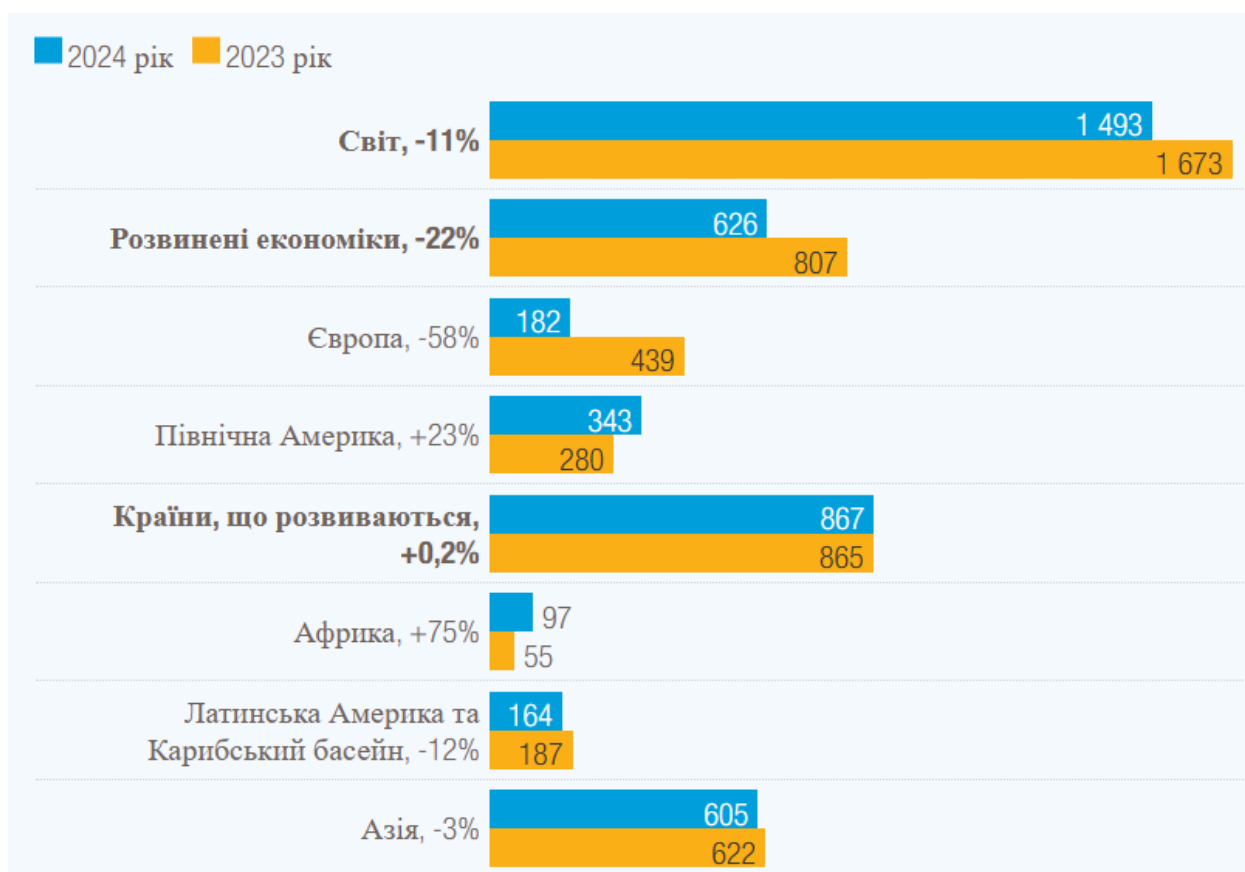

Рис. 2.1. Приплив прямих іноземних інвестицій (ПІІ) за економічними групами та регіонами, мільярди доларів та відсоток

Джерело: [18].

Африка зазнала рекордного зростання прямих іноземних інвестицій на 75%, зумовленого мегапроектом інфраструктури в Єгипті. Навіть без урахування цього, потоки все одно зросли на 12%, завдяки інвестиційним реформам та покращенню спрощення процедур на всьому континенті.

Вразливі економіки продемонстрували незначне зростання. ПІІ до найменш розвинених країн зросли на 9% до 37 млрд дол. США – лише 2% від світових потоків (рис. 2.2). Країни, що розвиваються, що не мають виходу до моря, зазнали падіння на 10%, тоді як малі острівні держави, що розвиваються, продемонстрували зростання на 14%. В усіх трьох групах ПІІ залишаються зосередженими в кількох країнах.

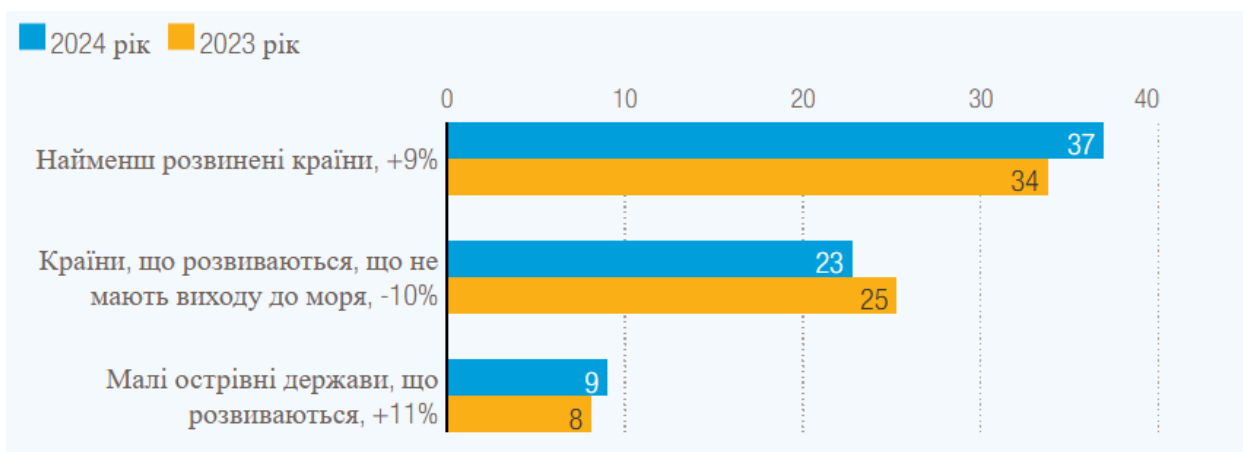

Рис. 2.2. Приплив прямих іноземних інвестицій (ПІ) до вразливих економік за групами, млрд дол. США, %.

Джерело: [18].

США залишаються як основним джерелом, так і місцем призначення прямих іноземних інвестицій (ПІ). Примітно, що п'ять азійських економік входять до десятки основних джерел відтоку ПІ, що підкреслює ключову роль регіону як глобального інвестора (рис. 2.3).

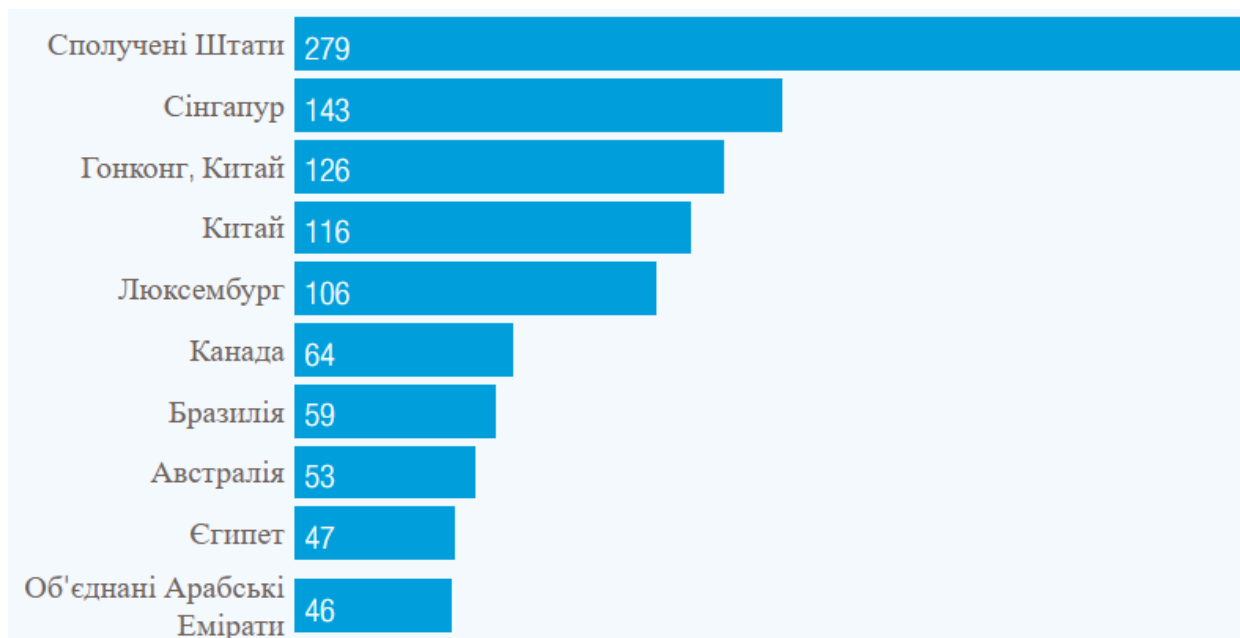

Рис. 2.3. Приплив прямих іноземних інвестицій (ПІ), 10 провідних країн призначення, млрд дол. США, 2024 р.

Джерело: [34].

На рис. 2.4 представлено відтік прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у 2024 році для десяти найбільших економік світу, виражений у млрд дол. США.

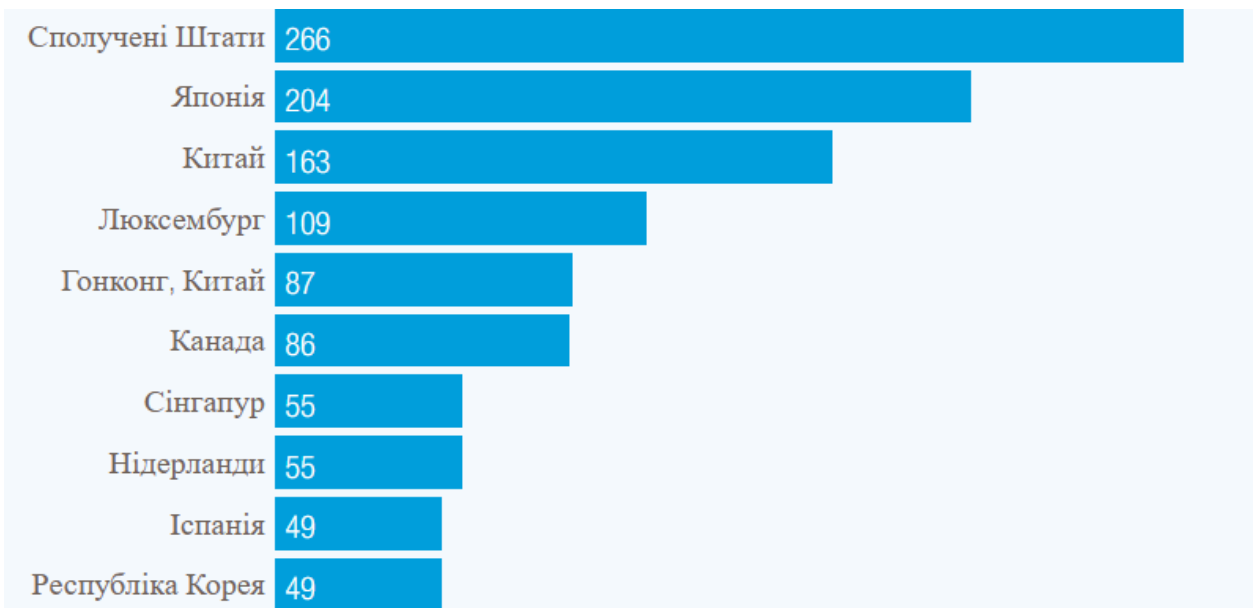

Рис. 2.4. Відтік прямих іноземних інвестицій (ПІІ), 10 найбільших економік-потоків, млрд дол. США, 2024 р.

Джерело: [34].

Загальна тенденція показує, що основними джерелами відтоку ПІІ залишаються розвинені економіки, які володіють потужними транснаціональними корпораціями та значними капіталами для інвестування за межами своїх країн. Це свідчить про високий рівень інтеграції цих держав у світову економіку та їхню здатність впливати на глобальні фінансово-інвестиційні потоки.

Постраждали сектори, що мали вирішальне значення для досягнення Цілей сталого розвитку. Потік інвестицій до країн, що розвиваються, для інфраструктури скоротився на 35%, відновлюваної енергетики – на 31%, водопостачання та санітарії – на 30%, а агропродовольчих систем – на 19%. Зростання спостерігалось лише в секторі охорони здоров'я. Кількість та вартість проектів зросли приблизно на одну п'яту, але загальний обсяг залишався невеликим – менше 15 мільярдів доларів.

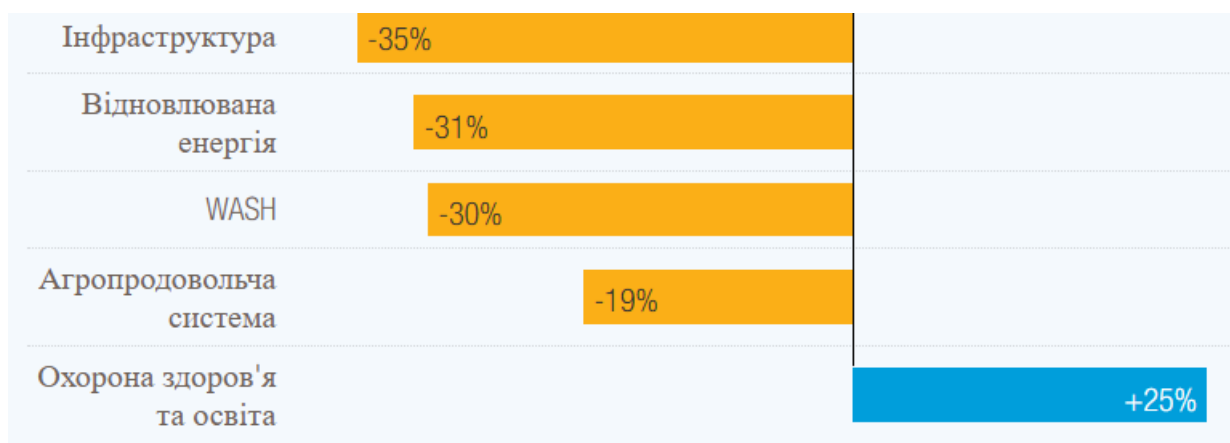

Рис. 2.5. Міжнародні інвестиції в країни, що розвиваються, у секторах Цілей сталого розвитку, відсоткова зміна вартості проектів, 2023–2024 рр.

Джерело: [34].

Ринок сталого фінансування зріс до понад 8,2 трлн дол. США у 2024 році, що на 17 відсотків більше, ніж у 2023 році, але збільшився з посиленням перешкод зростання та обережністю інвесторів (рис. 2.6).

Прискорення рекордного зростання ринку на старе фінансування привело до випуску понад 1 трлн дол. США. Вартість сталого фінансування також досягла рекордно високого рівня 3,2 трлн дол. США, але кількість нових фондів зупинилася, а чистий приплив коштів на ринку ринку знизився до найнижчого рівня з 2015 року (рис. 2.7).

У 2024 році вартість зелених облігацій зросла на 14% до 672 млрд дол. США, причому найбільшою цільовою аудиторією був енергетика. Але облігації, пов'язані зі стійким розвитком, втратили позиції на тлі зростаючих побоювань щодо довіри.

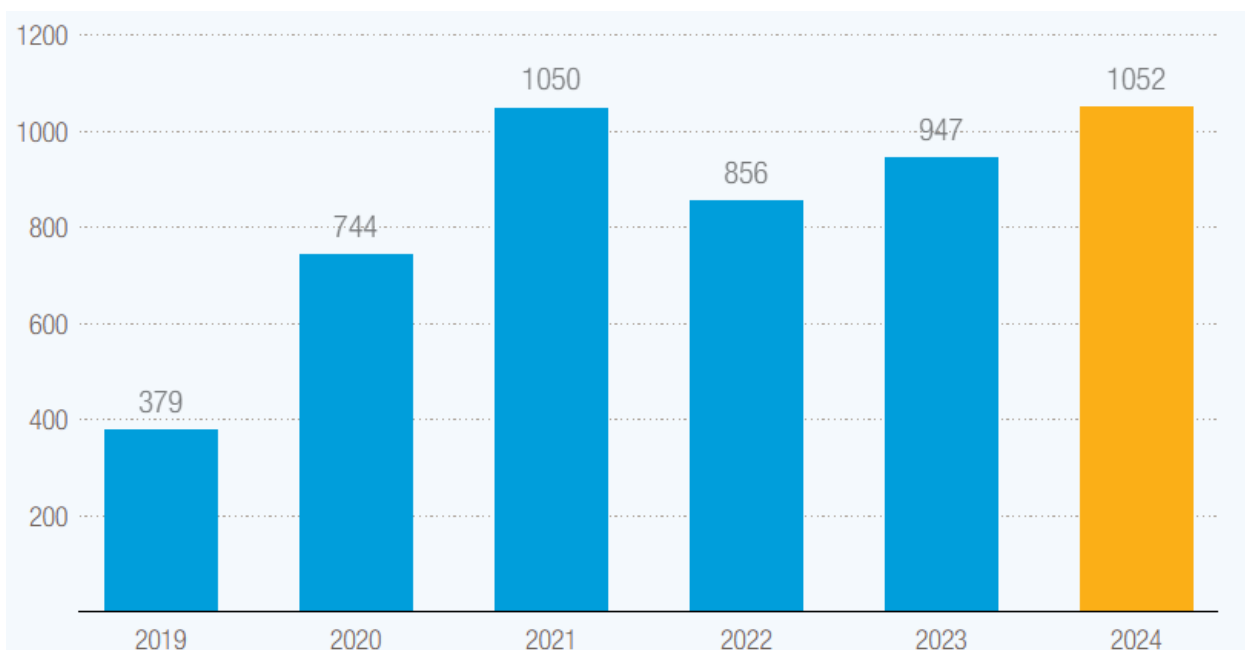

Рис. 2.6. Глобальний випуск сталого облігацій за роками та за категоріями, млрд дол. США, 2019-2024 рр.

Джерело: [38].

Частково цей пояс спадає відсутністю загальноузгоджених стандартів та прозорих процесів вимірювання цілей, що викликало скептицизм щодо ефективності SLB у просуванні справжніх зусиль щодо сталого розвитку.

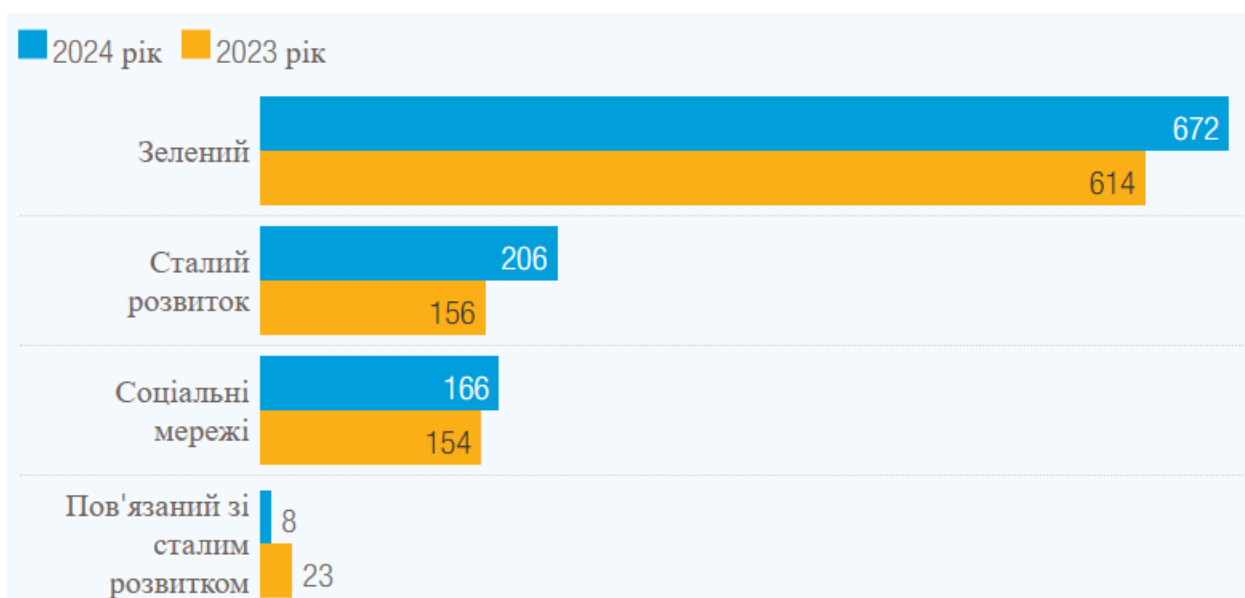

Рис. 2.7. Випуск облігацій сталого розвитку за типом, млрд дол. США

Джерело: [18].

Країни, що розвиваються, є лідерами у прийнятті політики, але стикаються з прогалинами у її впровадженні.

У 2024 році на країни, що розвиваються, припадало 60% нових заходів політики сталого фінансування. Багато з них запровадили національні стратегії та рамки ціноутворення на викиди вуглецю. Однак обмежені можливості та регуляторні інструменти перешкоджають досягненню результатів.

Інституційні інвестори продовжують надавати пріоритет міркуванням сталого розвитку у своїх інвестиційних стратегіях та залишаються пильними щодо суттєвого впливу кліматичної кризи на свої активи. Незважаючи на спротив, нещодавні кліматичні події змушують інституційних інвесторів, включаючи пенсійні та суверенні фонди, переоцінити фінансову стійкість своїх бізнес-моделей та актуарних моделей, а також активізувати свої дії, пов'язані зі зміною клімату.

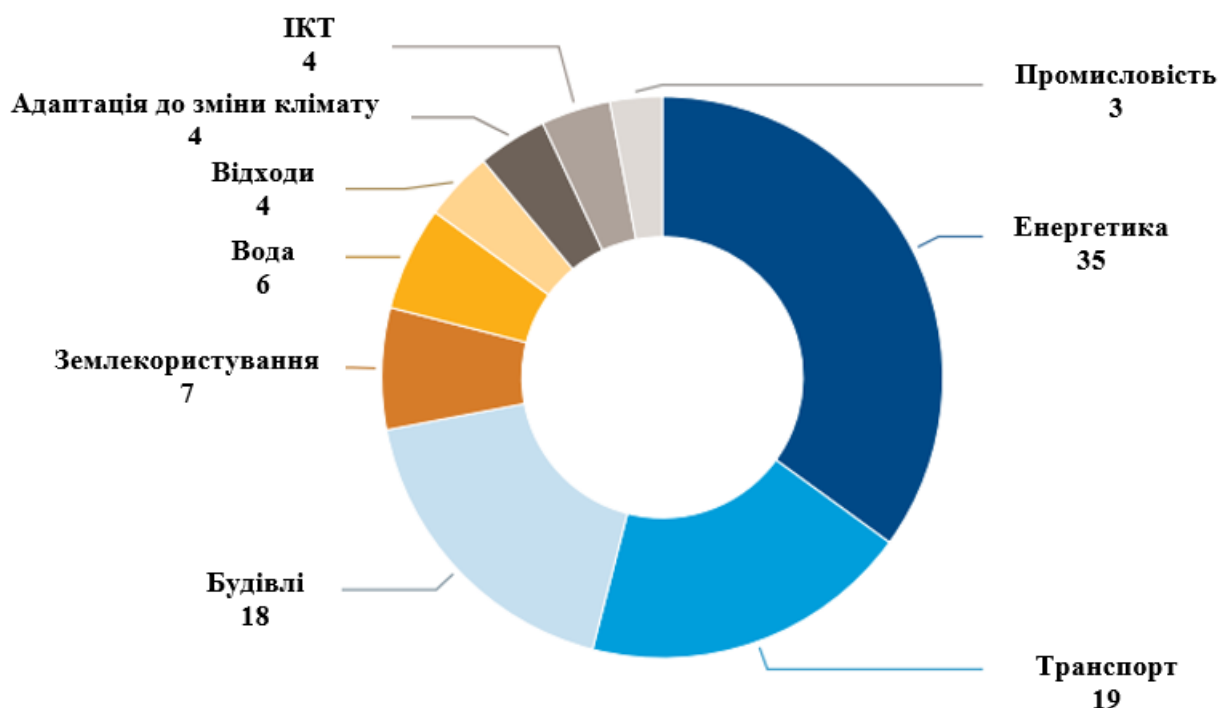

Рис. 2.8. Глобальний випуск зелених облігацій за секторами, %.

Джерело: [18].

2.2. Аналіз впливу державної політики та міжнародних ініціатив на розвиток сталого інвестування

Цілі сталого розвитку та Парижська угода утворюють дві ступені зусиль Організації Об'єднаних Націй у сфері сталого розвитку у всьому світі. Всі зобов'язання сталого розвитку пов'язані з сприянням Цілям сталого розвитку або безпосередньо сприяють їх досягненню.

Тим не менш, ряд емітентів чітко позначили свої продукти як зобов'язання Цілей сталого розвитку. Ці самоідентифіковані зобов'язання є підмножиною категорією соціальних та стабільних зобов'язань і пропонують джерело цільового додаткового фінансування для досягнення Цілей.

З 2017 року було випущено понад 100 таких самоідентифікованих зобов'язань із сукупною вартістю понад 67 мільярдів доларів, що становить понад 3 відсотки від усіх випусків соціальних та стабільних зобов'язань. Щорічний випуск цих самоідентифікованих зобов'язань постійно зростає з 2018 по 2022 рік, перш ніж знизитися у 2023 році. Однак у 2024 році випуск досяг рекордного рівня в 15,6 мільярда доларів, або навіть 4 відсотки від випуску соціальних та стабільних зобов'язань.

Більшість цих самоідентифікованих зобов'язань класифікуються як зобов'язання сталого розвитку та використовуються для проектів, що охороняють охорону здоров'я, освіту та інші цілі, включаючи проекти з позитивним гендерним впливом. Близько 30 відсотків зобов'язань належать до соціальної категорії, що охороняє житло; однак ці облігації є новим інструментом фінансування Цілей, і всі облігації, які наразі належать до соціальної категорії, були випущені державним банком у Королівстві Нідерландів.

Більшість цих самоідентифікованих облігацій випускаються державними установами, включаючи державні установи, такі як банки розвитку, та суверенні емітенти, на які разом припадає 53,6 мільярда доларів США Решту

за вартістю складають корпоративні зобов'язання, але вони не є широко розподіленими серед емітентів. Таким чином, хоча Цілі сталого розвитку були започатковані майже десять років тому, самопроголошені облігації. Цілі сталого розвитку залишаються невеликою частинною ринком сталого облігацій і не зробили значного внеску в досягнення цілей, не пов'язаних з довкіллям.

Ще багато чого потрібно зробити для врахування принципів сталого розвитку в інвестиційних угодах.

Жорсткі умови фінансування у 2023 році призвели до 26% спаду міжнародного проектного фінансування, що має вирішальне значення для інвестицій в інфраструктуру в таких сферах, як електроенергетика та відновлювані джерела енергії.

У 2024 році активи світових державних пенсійних фондів досягли 25 трильйонів доларів, а активи суверенних фондів добробуту – 13 трильйонів доларів. Завдяки своєму розміру та довгостроковому інвестиційному горизонту ці фонди мають унікальну можливість залучати інвестиції в сектори, фінансові продукти та ринки, які можуть зробити значний внесок у сталий розвиток та досягнення Цілей сталого розвитку (рис. 2.9).

З початку світової фінансової кризи 2008 року багато інвесторів у державні пенсійні та суверенні фонди розподіляють капітал на ринках країн, що розвиваються, та в альтернативних активах, таких як інфраструктура, а також у спільних інвестиціях з іншими вітчизняними та іноземними інвесторами [38]. Зовсім недавно ці інвестори розподіляють кошти на стійкі продукти, такі як зелені облігації, а також самі випускають такі продукти.

Хоча кошти на інвестиції в Цілі сталого розвитку через продукти сталого фінансування на світових ринках капіталу все ще зростають, темпи цього зростання сповільнюються. Облігації сталого розвитку продемонстрували незначне зростання у 2023 році, тоді як приплив коштів до фондів сталого інвестування скоротився на 60%.

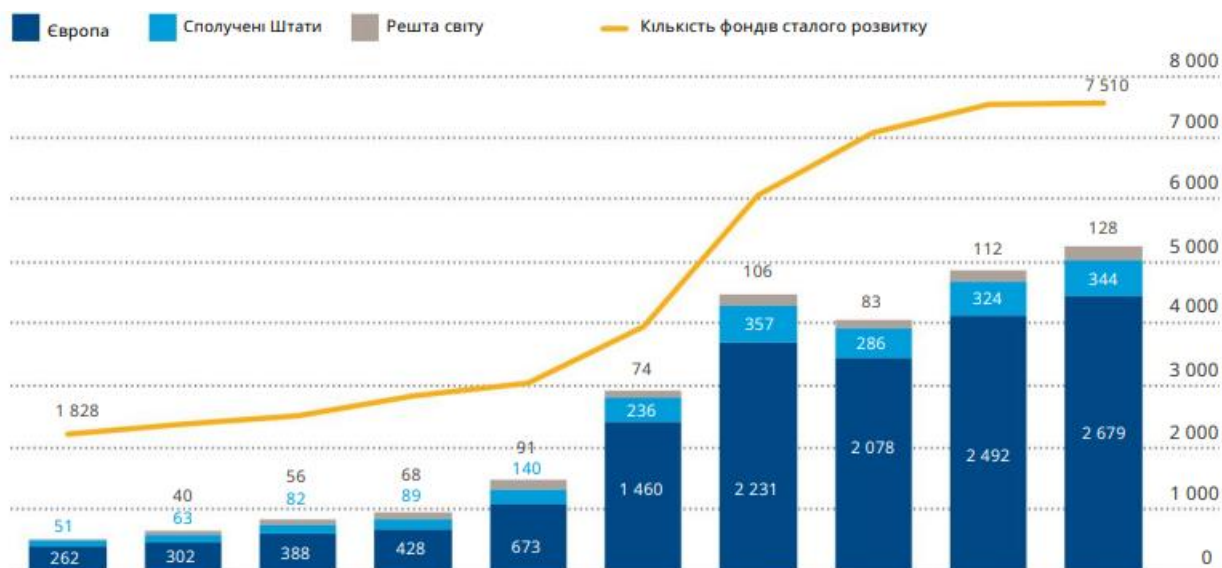

Рис. 2.9. Вартість та кількість фондів сталого інвестування за місцем розташування емітента, млрд дол. США, %.

Джерело: [18].

Загальна сума активів фондів сталого розвитку досягла понад 3,2 трильйона доларів у 2024 році, що на 8 відсотків більше, ніж у 2023 році, головним чином завдяки сильним показникам фондового ринку в Європі та Сполучених Штатах. Європа продовжувала домінувати на ринку, маючи активи вартістю 2,7 трильйона доларів, або 84 відсотки світового ринку. Вартість фондів сталого розвитку у Сполучених Штатах

США збільшилися з 324 мільярдів доларів у 2023 році до 344 мільярдів доларів у 2024 році, що становить 11 відсотків Світового ринку, незважаючи на 5-відсоткове скорочення кількості фондів.

Частина ринку в іншому світі залишалася невеликою, близько 5 відсотків.

Зниження інтересу до фондів сталого розвитку відобразилося в постійному падінні чистого притоку коштів до фондів сталого розвитку. Глобальний чистий приплив коштів Приплив інвестицій до цих фондів скорочувався третій рік поспіль, досягнувши 37 мільярдів доларів у 2024 році, що на понад 40 відсотків менше, ніж у 2023 роц. Для порівняння, загальний

приплив інвестицій на світовий ринок фондів склав 1,4 трильйона доларів, що більше 66 мільярдів доларів у 2023 році.

Європейські фонди сталого розвитку отримали 53 мільярди доларів чистого припливу у 2024 році, що на 30 відсотків менше, ніж у 2023 році. Ринок Сполучених Штатів іншого року поспіль зазнав чистого відтоку у розмірі 20 мільярдів доларів, очевидно, через зростання негативної реакції на інвестування ESG. Інші розвинені ринки також дізналися про чистий відтік у розмірі 7 мільярдів доларів. Країни Азії, що розвиваються, отримали чистий приплив у розмірі 11 мільярдів доларів у 2024 році, головним чином завдяки інвестиціям у Китай та Сінгапур, але все ще менше, ніж приблизно 13 мільярдів доларів у 2023 році.

Об'єднання факторів сприяло до нещодавнього утримання на ринку, включаючи регуляторну та політичну невизначеність, зниження ентузіазму та зростання анти-ESG-налаштувань, підвищення відсоткових ставок та фінансову неефективність ESG-стратегій. Фонди сталого розвитку отримали медіанну прибутковість 0,8%, тоді як прибутковість традиційних фондів досягла 1,5 відсотка у 2024 році [17].

Угоди про сталий розвиток, укладені з 2020 року, що дозволяють ISDS, також частіше містять покращення процесу врегулювання спорів. Тим не менш, широка згода на арбітраж з незначними процедурними вдосконаленнями продовжує з'являтися в деяких угодах про сталий розвиток.

Угоди про сталий розвиток, укладені з 2020 року, містять різноманітні положення про сталий розвиток (рисунки 2.10).

Рис. 2.10. Угоди, підписані за напрямком сталого розвитку (%), 2020-2024.

Джерело: [26].

Найпоширеніші положення, орієнтовані на сталий розвиток, у угодах про сталий розвиток залишаються гарантіями права на регулювання. Примітно, що більшість нещодавніх угод про сталий розвиток містять винятки з державної політики щодо захисту довкілля, здоров'я та трудових стандартів (наприклад, Угода про свободу торгівлі між Чилі та Європейським Союзом (2023) [8] та Угода про вільну торгівлю між Шрі-Ланкою та Таїландом (2024) [28]). Іноді угоди про сталий розвиток також застосовують новий підхід до винятків, адаптований до кожного стандарту захисту.

Найпоширенішим положенням щодо інвестицій та сталого розвитку є положення про незниження стандартів, яке присутнє у двох третинах проаналізованих на рис. 2.2. Приклади більш конкретних зобов'язань включають вимоги щодо розвитку людського капіталу (як у Угоді про

торговельне та економічне партнерство між ЄАВТ та Індією (2024) [16]), оцінки впливу на навколишнє середовище та соціальну сферу (як у Модернізованій Угоді про вільну торгівлю між Канадою та Україною (2023) [3]) або співпраці щодо інвестиційних кліматичних заходів та технологій (як у Угоді про універсальне економічне партнерство між Австралією та Об'єднаними Арабськими Еміратами (2024) [2] та Угоді про вільну торгівлю між Європейським Союзом та Новою Зеландією (2023) [9]).

Близько половини міжнародних угод, підписаних з 2020 року, містять положення про відповідальне інвестування. Цей зсув є позитивним зрушенням, проте найпоширеніші положення щодо відповідальної ділової поведінки – положення про антикорупційні вимоги та корпоративну соціальну відповідальність – залишаються нечіткими посиланнями, що застосовуються на міждержавному рівні. Досі вони мали обмежений ефект у спорах між інвесторами та державами [6]. Невелика, але зростаюча частка міжнародних угод, що включають зобов'язання прямих інвесторів, може запропонувати ефективніший інструмент для перебалансування прав та обов'язків інвесторів у цьому контексті. Близько 10 відсотків договорів, підписаних протягом 2020–2024 років, містять такі зобов'язання – щодо боротьби з корупцією, прозорої практики корпоративного управління, навколишнього середовища, праці, місцевих громад або оподаткування.

Серед найновіших розробок у розробці угод (рис. 2.10) – нова тенденція до заохочення традиційно неблагополучних економічних суб'єктів або громад користуватися можливостями, що створюються міжнародними торговельними та інвестиційними угодами. Найпоширенішими серед цих положень є зобов'язання, пов'язані з малими та середніми підприємствами, розширенням прав і можливостей жінок та гендерною рівністю та місцевими громадами. Інші інклюзивні інвестиційні зобов'язання стосуються потреб людей з інвалідністю та молоді.

2.3. Бар'єри та ризики ефективної реалізації інвестицій у сталий розвиток суб'єктів господарювання в Україні

Структуру капітальних інвестицій України за видами економічної діяльності у 2017-2025 рр. подано у табл. 2.1. Дані капітальних інвестицій у розрізі видів економічної діяльності за 2017-2024 рр. свідчать про значну нестійкість інвестиційної активності, що безпосередньо формує бар'єри для реалізації проєктів сталого розвитку. Загалом обсяг інвестицій коливається нерівномірно, особливо у період 2020-2023 рр., коли вплив пандемії, а згодом – повномасштабної війни спричинили різке падіння інвестицій у більшості галузей.

Аналіз показує, що окремі види діяльності практично не отримують стабільного інвестиційного фінансування (авіаційний транспорт, культура, реклама, наукові дослідження). Натомість найбільші вкладення концентруються у промисловості, оптовій та роздрібній торгівлі, транспорті та логістиці, інформаційно-комунікаційних технологіях.

Дана асиметрія свідчить про структурні дисбаланси, які ускладнюють інтеграцію ESG-підходів у секторах з низьким фінансуванням. Сталий розвиток потребує гармонійного розвитку соціальних, екологічних та управлінських процесів, але недостатність капіталу у соціальних галузях (освіта, культура, наука) створює ризик соціальної нестійкості підприємств.

У 2022-2023 рр. деякі галузі, пов'язані з обороною, логістикою, ІТ та критичною інфраструктурою, демонструють відносне зростання (транспорт, інформаційно-телекомунікаційна діяльність, державне управління). Це результат переорієнтації інвестицій у виживання, а не у довгострокову сталість.

Таблиця 2.1

Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2010-2024 роки (тис. грн)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Усього	448461518	578726385	623978935	508217042	673899339	409659973	627280766	743016315
Сільське господарство, лісове господарство та	64243279	66104075	59129469	50679695	69950276	51439446	65432115	80587927
Промисловість	143299953	199895976	254196157	180537373	242922915	126112607	220652238	260222784
Будівництво	52176222	55993934	62346613	39614886	55724649	32627592	42239728	49796239
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	33664789	51817634	44173676	41684741	58785092	36719392	55665700	70101202
Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	8742203	19874474	18279037	19981827	31688133	16989687	25338596	32084439
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	37943500	50078332	43792846	34884633	43944578	49532867	53516555	60396086
Авіаційний транспорт	1302466	1527728	1767878	856156	1598005	685550	1616520	1548702
Інформація та телекомунікації	18395170	29884869	21063402	22381603	23858581	16869947	24100283	34626281
Фінансова та страхова діяльність	8055275	10652260	11246265	11979335	10100515	8906802	17339298	18793563
Операції з нерухомим майном	22505642	27556805	28147232	19940118	30668730	14280236	21269525	25360252
Професійна, наукова та технічна діяльність	7965307	10798221	11912398	11823599	17125898	6012609	13347761	17775664
Наукові дослідження та розробки	1110202	1511355	2057647	2076212	2629868	3185234	2817255	3798029
Рекламна діяльність	1293040	1535168	1553180	1277081	1350111	626577	910170	1157369
Державне управління й оборона	32843881	44597812	54305541	62303585	73982860	36530833	66237066	75553602
Освіта	3492553	4459984	4788707	3740151	3866557	2008563	2721508	4530152
Охорона здоров'я та надання соціальної	6708327	8138788	9484642	14835634	21779237	17412896	24967326	24307020
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	1649225	3663168	4146160	2772823	4423066	2152565	3829717	4483319

Джерело: [50].

Для оцінювання тенденцій в динаміці обсягів та ефективності капітального інвестування в Україні проаналізуємо співвідношення між сумою капітальних інвестицій та обсягами ВВП за 2017-2024 рр. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Обсяги ВВП та капітальних інвестицій в Україні за 2010-2019 роки

Рік	Капітальні інвестиції, млн. грн.	ВВП, млн грн	Відношення обсягів капітальних інвестицій до ВВП, %	Темпи зростання обсягів ВВП, %	Темпи зростання обсягів капітальних інвестицій, %
2017	448462	2982920	15,03	-	-
2018	578726	3558706	16,26	16,18	22,51
2019	623979	3974564	15,70	10,46	7,25
2020	508217	4194102	12,12	5,23	-22,78
2021	673899	5459574	12,34	23,18	24,59
2022	409660	5191028	7,89	-5,17	-64,50
2023	627281	6537825	9,59	20,60	34,69
2024	743016	7658659	9,70	14,63	15,58

Джерело: складено та розраховано автором за даними: [50; 41].

Аналіз показника «відношення обсягів капітальних інвестицій до ВВП» свідчить, що упродовж 2017-2020 років інвестиційна активність в Україні залишалася недостатньою для забезпечення стійкого економічного зростання. Рівень інвестиційної норми суттєво відстає від показників розвинених країн, де її значення досягає 20-31% (табл. 2.3). Низька частка капітальних інвестицій у ВВП в Україні відображає обмежені можливості підприємств щодо оновлення основних фондів, низьку результативність державних стимулів та слабку здатність економіки генерувати внутрішні інвестиційні ресурси.

Таблиця 2.3

**Відношення обсягів капітальних інвестицій до ВВП у країнах світу,
%**

Рік	Відношення обсягів капітальних інвестицій до ВВП, %			
	Німеччина	США	Польща	Естонія
2017	20,51	21,16	19,91	25,94
2018	21,47	21,57	21,44	27,85
2019	21,30	21,67	20,71	26,36
2020	21,67	21,42	18,84	29,66
2021	22,46	21,33	21,81	30,47
2022	23,02	21,95	22,06	28,97
2023	21,67	21,54	17,67	27,69
2024	21,05	21,74	17,65	26,18

Джерело: [12; 7; 36; 25].

Ключовими причинами такого відставання стали макроекономічна нестабільність, загострення воєнно-політичних ризиків, скорочення прибутковості бізнесу, недостатня доступність довгострокового фінансування та низький рівень залучення іноземних інвестицій. У сукупності ці фактори сформували стійкі бар'єри, що обмежують інвестиційний потенціал суб'єктів господарювання та знижують ефективність реалізації проектів сталого розвитку. Підвищення інвестиційної норми є стратегічною умовою для модернізації економіки, переходу до інноваційної моделі розвитку та підвищення конкурентоспроможності українських підприємств.

Дані про капітальні інвестиції в країнах світу засвідчують їх значні, порівняно з Україною, обсяги та вище ніж у нашій країні значення співвідношення капітальних інвестицій і суми валового внутрішнього продукту. Це свідчить про орієнтацію розвинених країн світу на розширене відтворення, використання нових прогресивних технологій, що є основою процесів покращення стану економіки.

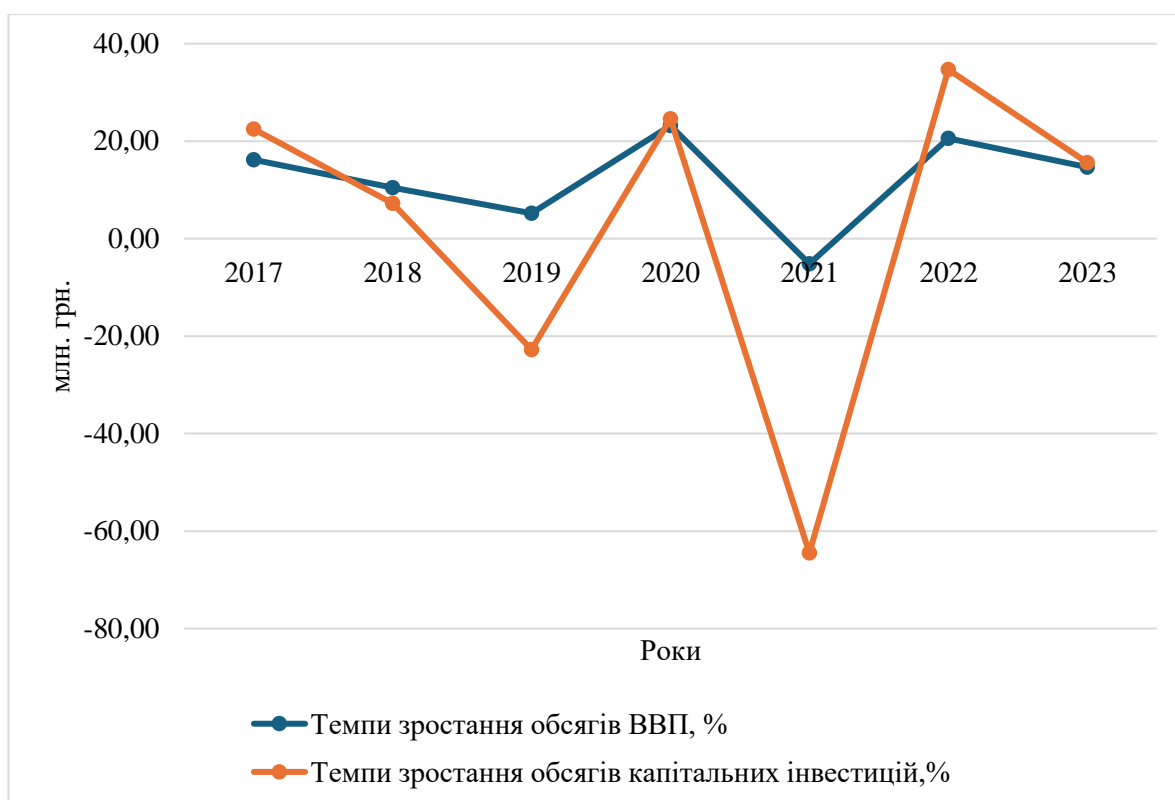

Рис. 2.11. Обсяги ВВП та капітальних інвестицій в Україні за 2010-2019 роки

Джерело: складено та розраховано автором за даними: [50; 41].

Як бачимо, темпи зростання ВВП та обсягу капітальних інвестицій в аналізованих країнах мають подібну динаміку (рис. 2.12), а отже збільшення капітальних інвестицій в економіку зумовлює (з певним часовим лагом) зростання ВВП і навпаки зменшення темпів капітального інвестування є причиною сповільнення зростання ВВП.

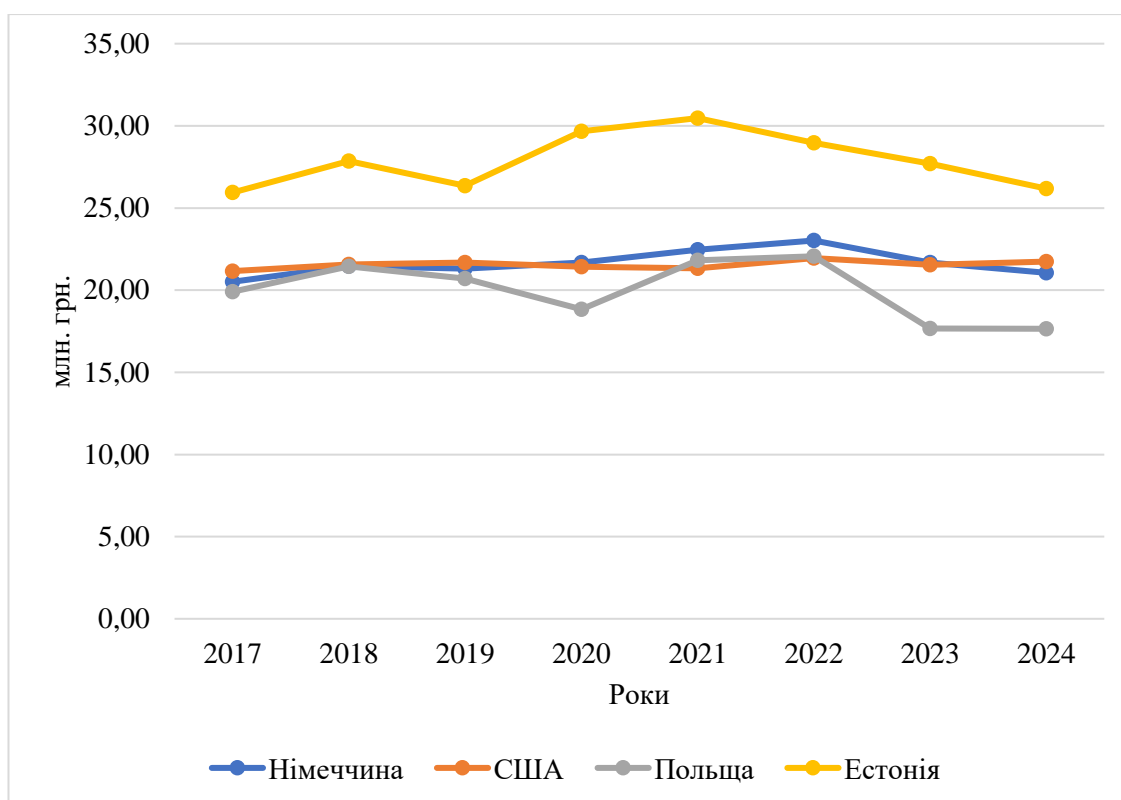

Рис. 2.12. Відношення обсягів капітальних інвестицій до ВВП у країнах світу, %

Джерело: [12; 7; 36; 25].

Як бачимо, темпи зростання ВВП та обсягу капітальних інвестицій в аналізованих країнах мають подібну динаміку, а отже збільшення капітальних інвестицій в економіку зумовлює (з певним часовим лагом) зростання ВВП і навпаки зменшення темпів капітального інвестування є причиною сповільнення зростання ВВП.

Провівши кореляційно-регресійний аналіз [57] між темпами зростання ВВП та темпами зростання капітальних інвестицій в Україні, нами розраховано параметри рівняння регресії, що дає змогу чіткіше прослідкувати досліджувану взаємозалежність, а також спрогнозувати можливі тенденції зміни ВВП при зміні обсягів капітального інвестування. Відтак, рівняння залежності зростання ВВП від темпу зміни капітальних інвестицій в Україні матиме наступний вигляд:

$$Y = 0,9977X + 0,9212,$$

де:

Y – темп зростання обсягу ВВП,

X – темп зростання обсягу капітальних інвестицій.

Параметр рівняння $b_1 = 0,9977$ свідчить про те, що при збільшенні на одиницю темпу обсягу капітальних інвестицій середнє значення величини ВВП збільшиться на 0,9977. Коефіцієнт детермінації дорівнює 0,8278 тобто модель можна вважати адекватною.

У контексті виявлених бар'єрів та ризиків ефективної реалізації інвестицій у сталий розвиток суб'єктів господарювання в Україні стає очевидним, що подальший прогрес у цій сфері неможливий без усунення системних обмежень інвестиційного середовища. Насамперед ідеться про необхідність формування передбачуваного та безпечного інвестиційного клімату, що зменшує ризики для бізнесу в умовах воєнних загроз, регуляторної нестабільності та макроекономічних коливань.

Критично важливим є забезпечення реального захисту прав інвесторів і запровадження дієвих інструментів стимулювання інвестиційної активності, які дадуть змогу підприємствам нарощувати обсяги капітальних вкладень до рівнів, характерних для розвинених економік. Саме подолання цих бар'єрів і мінімізація ключових ризиків створюють підґрунтя для підвищення ефективності інвестицій у сталий розвиток, що в довгостроковій перспективі забезпечить позитивні структурні зрушення та зміцнення економіки України.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ У СТАЛИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

3.1. Удосконалення інвестиційної політики у сфері сталого розвитку

Активізація інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання можлива лише за умови наявності чітко вибудованої системи організаційно-правового забезпечення, що формує сприятливе середовище для залучення капіталу та реалізації принципів сталого розвитку. Така система передбачає нормативне регулювання інвестиційних процесів, визначення правового статусу інвесторів і учасників інвестиційної діяльності, а також встановлення режиму інвестування, гарантій прав та відповідальності за порушення інвестиційного законодавства.

У контексті забезпечення ефективності інвестицій у сталий розвиток суб'єктів господарювання важливим є наявність чіткої та системно побудованої нормативно-правової бази. Вона встановлює правові рамки для діяльності інвесторів і підприємств, що реалізують проекти, орієнтовані на екологічну, соціальну та управлінську (ESG) складові сталого розвитку. Серед основних документів варто виділити такі:

1) Указ Президента України № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (30 вересня 2019 р.). Цей Указ затверджує адаптовані для України глобальні Цілі сталого розвитку, задає орієнтири для прогнозних та програмних документів, а також визначає відповідальність Кабінету Міністрів України щодо моніторингу їх досягнення [64].

2) Розпорядження Кабінету Міністрів України № 686-р «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку» (21 серпня 2019 р.). Документ встановлює загальні рамки для організації збору статистичної

інформації з індикаторами сталого розвитку в Україні [59].

3) Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1190-р «Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні» (29 листопада 2024 р.). Цим розпорядженням затверджено завдання та індикатори досягнення Цілей сталого розвитку на період до 2030 року, визначено роль міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у їх виконанні [49].

4) Закон України № 1264-ХІІ «Про охорону навколишнього природного середовища» (25 червня 1991 р.). Цей закон закладає фундаментальні правові засади екологічної політики України, що також стосуються складової сталого розвитку [63].

5) Постанова Кабінету Міністрів України № 179 «Про затвердження Національної економічної стратегії України на період до 2030 року» (3 березня 2021 р.). Цей документ спрямує на інтеграцію цілей сталого розвитку у ширші стратегічні орієнтири економічної політики країни [48].

Важливою складовою державної політики у сфері сталого фінансування є Політика НБУ щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року, затверджена наприкінці 2021 року [61]. Проте сучасні реалії засвідчили необхідність її перегляду та оновлення. Потреба в доопрацюванні Політики зумовлена низкою факторів, серед яких:

- припинення виконання окремих заходів, передбачених документом, унаслідок повномасштабного вторгнення росії в Україну;
- невідповідність положень Політики актуальним актам права ЄС, що є критично важливим у контексті євроінтеграції;
- поява нових викликів перед фінансовим сектором та Національним банком України, зумовлених зміною умов діяльності в умовах воєнного стану.

Водночас у межах програми Ukraine Facility [24] Україна найближчим часом має інтегрувати екологічні та соціальні компоненти у реформи енергетики, сільського господарства, малого та середнього бізнесу, забезпечуючи перехід до «зеленої» економіки.

Досягнення цілей кліматичної нейтральності розглядається як шанс для модернізації української економіки, підвищення її ресурсоефективності та конкурентоспроможності [46]. Важливими напрямками у межах цієї стратегії є боротьба з промисловим забрудненням, розвиток ринку квот на викиди, протидія незаконній вирубці лісів, упровадження системи переробки відходів і поступовий перехід від ресурсорієнтованої моделі економіки до циркулярної. Очікуваними ефектами реалізації таких реформ стануть покращення громадського здоров'я та підвищення інноваційного потенціалу національної економіки.

Ефективність інвестицій у сталий розвиток залежить від того, наскільки інституційне середовище здатне забезпечити прозорість, передбачуваність і захист прав усіх учасників інвестиційного процесу. Саме тому важливим напрямом удосконалення інвестиційної політики в Україні є адаптація європейського досвіду управління інвестиціями, який поєднує економічну вигоду із соціальною та екологічною відповідальністю бізнесу.

Країни Європейського Союзу запровадили низку механізмів стимулювання інвестицій, орієнтованих на досягнення цілей сталого розвитку, що стало основою формування сучасної інвестиційної політики нового покоління. Згідно з концепцією, запропонованою ЮНКТАД, головною метою цієї політики є забезпечення збалансованого економічного зростання шляхом поєднання лібералізації інвестиційних режимів із посиленням регуляторних заходів, спрямованих на підвищення соціальної ефективності інвестицій.

Ключові принципи інвестиційної політики нового покоління, які можуть бути використані для підвищення ефективності інвестицій у сталий розвиток суб'єктів господарювання, включають:

- 1) Інтеграцію інвестиційної діяльності зі стратегією сталого розвитку підприємства, що забезпечує узгодженість економічних, екологічних та соціальних цілей.

- 2) Сприяння відповідальній інвестиційній поведінці, зокрема через впровадження принципів корпоративної соціальної та екологічної

відповідальності.

3) Формування ефективної системи управління інвестиціями, яка базується на прозорих інституційних механізмах, партнерстві держави та бізнесу й орієнтації на довгострокові результати.

Таблиця 3.1

Класифікація заходів державної політики щодо інвестиційних заходів

Більш сприятливі умови для інвесторів	Лібералізація	<ul style="list-style-type: none"> – приватизація; – скасування обмежень на вхід (наприклад, відкриття секторів для прямих іноземних інвестицій) та умов входу (наприклад, вимоги до мінімального капіталу); – скасування (повне або часткове) механізмів перевірки або затвердження прямих іноземних інвестицій; – скасування обмежень на обмін валюти; – лібералізація доступу до землі
	Сприяння	<ul style="list-style-type: none"> – спрощення інвестиційних процедур (наприклад, єдині центри обслуговування); – більша прозорість законів та процедур, пов'язаних з інвестиціями; – впровадження іра та іншими новими послугами (наприклад, програмами зв'язків, спрощенням візового режиму для інвесторів або альтернативними механізмами вирішення спорів)
	Просування	<ul style="list-style-type: none"> – створення IPA або інших установ з повноваженнями промоутерів інвестицій та розширення їхніх повноважень; – прийняття стратегії та планів просування інвестицій; – впровадження ініціатив або рамок щодо державно-приватних партнерств, аукціонів та концесій; – впровадження ініціатив щодо просування прямих іноземних інвестицій (OFDI)
	Стимули	<ul style="list-style-type: none"> – впровадження нових податкових та фінансових стимулів для інвестицій; – впровадження інших стимулів (наприклад, програм громадянства за інвестиції); – впровадження нових стимулів, пов'язаних з спеціальними економічними зонами
	Інше	<ul style="list-style-type: none"> – посилення режиму та гарантій захисту інвесторів; – послаблення трудових або міграційних правил для іноземних працівників та ключового персоналу; – скасування операційних обмежень на інвестиції (наприклад, вимоги щодо місцевої складової)
Менш	Вхід	<ul style="list-style-type: none"> – запровадження або посилення обмежень на вхід (наприклад, повна або часткова секторальна заборона); – запровадження або посилення умов входу (наприклад, мінімальний поріг інвестицій, вимоги до спільних підприємств або участі держави у стратегічних секторах); – запровадження або розширення механізмів перевірки для національної безпеки;

		<ul style="list-style-type: none"> – запровадження або розширення обмежень на обмін іноземної валюти; – запровадження або розширення обмежень на іноземних працівників та ключовий персонал
	Режим та діяльність	<ul style="list-style-type: none"> – скасування або зменшення інвестиційних стимулів; – запровадження або розширення вимог після заснування щодо місцевої складової; – зменшення гарантій режиму та захисту інвестицій – запровадження або розширення обмежень на вивезення іноземних інвестицій

Джерело: розроблено автором за даними: [18; 64; 38].

Заходи державної політики щодо удосконалення інвестиційних заходів мають демонструвати комплексний підхід до стимулювання інвестиційного клімату [21]. Вони повинні охоплювати як лібералізаційні та сприяючі дії, що полегшують доступ інвесторів до ринку, так і просування, стимули та регуляторні механізми, спрямовані на залучення, утримання й ефективне використання інвестицій. Лише системний підхід дозволить забезпечити збалансований розвиток національної економіки та підвищити її конкурентоспроможність у міжнародному інвестиційному середовищі.

Науковці підкреслюють, що забезпечення сталого розвитку в умовах євроінтеграції є одним із ключових стратегічних пріоритетів державної політики України [40]. Водночас повномасштабна війна суттєво ускладнила досягнення Цілей сталого розвитку, що зумовлює необхідність переосмислення їхньої ієрархії та взаємозв'язків.

З метою відновлення економіки та створення умов для сталого зростання розроблено план відбудови України [60], розрахований на десятирічну перспективу. Його реалізація передбачає активну участь міжнародних партнерів і залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів. Одним із інструментів такого залучення стала електронна платформа Advantage Ukraine [33], на якій представлено понад 500 інвестиційних проєктів та бізнес-можливостей у десяти ключових галузях національної економіки. Ця ініціатива покликана стимулювати інтерес іноземних інвесторів і сприяти інтеграції України у глобальний інвестиційний простір.

3.2. Розроблення стратегії інвестування у сталий розвиток підприємств з урахуванням воєнних ризиків

Інституційні інвестори продовжують надавати пріоритети міркуванню сталого розвитку у своїх інвестиційних стратегіях та залишаються повноцінними щодо суттєвого впливу кліматичної кризи на свою діяльність.

В умовах війни та поствоєнного відновлення бізнес перш за все повинен концентруватися на ефективних способах відновлення економіки [42]. Сталий розвиток на основі ESG-принципів сьогодні розглядається світовими економістами як стратегія підвищення стійкості підприємств та їх ефективності [5]. Дослідження підтверджують, що дотримання ESG-підходів у господарській діяльності значно підвищує інвестиційну привабливість і майбутню вартість проєктів [20]. Крім того, ESG-пріоритети стають важливим фактором для прийняття інвесторами фінансових рішень [42]. Для підприємств впровадження ESG дозволяє забезпечити прозорість діяльності, сприяти розвитку корпоративної культури, задовольняти вимоги працівників та звертати увагу на екологічні аспекти, що формують поведінку споживачів [39].

Незважаючи на опір, нещодавні кліматичні події змушують інституційних інвесторів, включаючи пенсійні та суверенні фонди, переоцінити фінансову стійкість своїх бізнес-моделей та актуарних моделей, а також активізувати свої дії, пов'язані зі зміною клімату. Регуляторні та політичні ініціативи також стимулюють інтеграцію та розкриття інформації про сталий розвиток. Однак кількість фондів у топ-100 ЮНКТАД, які повідомляють, залишається майже незмінною порівняно з минулим роком, а це означає, що постійна меншість фондів все ще не розкриває свої показники сталого розвитку та потенційно надзвичайно підтримується ризиками, пов'язаними зі зміною клімату.

Беззаперечно, що воєнний стан і руйнівні наслідки військової агресії в

Україні стали для багатьох підприємств каталізатором впровадження ініціатив зі сталого розвитку та ESG. Цілі сталого розвитку виступають своєрідним планом досягнення більш стабільного та ефективного майбутнього економіки [1].

Механізм інвестиційного забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання є системою взаємопов'язаних методів і інструментів, спрямованих на ефективне залучення, розподіл та використання інвестицій для забезпечення економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності та соціально-екологічної відповідальності підприємств.

На мікрорівні механізм реалізується безпосередньо підприємствами та іншими господарюючими суб'єктами, які планують і реалізують інвестиційні проекти. Це включає управління фінансовими ресурсами, впровадження інноваційних технологій, ефективне використання внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування, а також забезпечення соціальної та екологічної відповідальності (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Механізм забезпечення ефективності інвестицій у сталий розвиток суб'єктів господарювання на мікрорівні.

Джерело: складено автором.

Найпоширенішим підходом у сталому інвестуванні є інтеграція ESG-принципів через систематичне та послідовне врахування екологічних, соціальних та управлінських критеріїв під час прийняття інвестиційних рішень.

Водночас одночасна реалізація економічних, соціальних та екологічних аспектів принципу сталості залишається складним завданням на практиці [21]. На основі проведеного аналізу можна виокремити пріоритетні напрями інвестування у сталий розвиток на принципах ESG з урахуванням тривалого впливу воєнних дій в Україні:

1) Інвестування в оборонно-промисловий комплекс (ОПК) забезпечує реалізацію ключового соціального критерію – захисту вільного суспільства. ОПК є стратегічно важливою галуззю та входить до рейтингу кращих роботодавців України за версією журналу «Forbes Ukraine», що підтверджує безперервну роботу державного сектора на підтримку обороноздатності країни з моменту повномасштабного вторгнення.

2) Інвестування в дослідження та розробку екологічно чистих джерел енергії сприяє реалізації стратегічного завдання енергетичної незалежності України. У 2023 році енергетичні інвестиції мають високий потенціал завдяки переходу промисловості до сталого розвитку та екологічних практик. Основна увага зосереджується на «чистій енергії» – сонячній, вітровій, етанолі, а також на модернізації ТЕС і ТЕЦ із системами очищення викидів та будівництві біоТЕЦ.

3) Інвестування в декарбонізацію та розвиток біоенергетики, зокрема у виробництво біогазу, забезпечує зменшення викидів вуглекислого газу та враховує екологічну стійкість підприємств. Така стратегія спрямована на поєднання економічної ефективності з позитивним впливом на навколишнє

середовище.

Інвестиції у розвиток соціальних процесів та ESG-стандартів всередині підприємств включають такі напрямки, як справедлива оплата праці, адаптація та підтримка співробітників, їх професійне навчання, інвестування в соціальний капітал, впровадження гнучких систем управління, децентралізація та швидке прийняття рішень. Перспектива інтеграції з ЄС і відкритого ринку вимагає від українських компаній прискореного розвитку соціальних ініціатив, що сприяє формуванню «соціально відповідального» бізнесу. Водночас існуючі вітчизняні управлінські інституції були створені для порівняно стабільних умов функціонування і не були адаптовані до швидких змін та викликів воєнного часу.

На макрорівні суб'єктами механізму виступають державні органи, органи регіонального управління та міжнародні інституції, які формують нормативно-правові, фінансові та організаційні умови для інвестиційної діяльності [39]. Вони визначають пріоритетні напрями інвестування, створюють стимули для впровадження інноваційних і «зелених» технологій, підтримують розвиток підприємницької інфраструктури та інноваційних бізнес-моделей (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Механізм забезпечення ефективності інвестицій у сталий розвиток суб'єктів господарювання на макрорівні.

Джерело: складено автором.

Розроблення стратегії інвестування у сталий розвиток підприємств з урахуванням воєнних ризиків потребує переосмислення традиційних підходів до управління інвестиційною діяльністю. У сучасних умовах підприємства мають орієнтуватися не лише на економічні вигоди, а й на забезпечення стійкості, адаптивності та здатності функціонувати в надзвичайно мінливому середовищі. Військові загрози підвищують значущість факторів безпеки, диверсифікації, швидкого відновлення та соціальної відповідальності бізнесу, що перетворює ESG-принципи на ключовий орієнтир інвестиційного планування.

Важливим є структурне переорієнтування інвестицій на пріоритетні напрями – енергетичну незалежність, екологічні технології, розвиток людського капіталу, впровадження гнучких управлінських моделей. Лише інтеграція таких підходів дасть можливість підприємствам не лише зберегти конкурентоспроможність, а й забезпечити довгострокове зростання в умовах воєнної невизначеності та післявоєнного відновлення економіки.

ВИСНОВКИ

Після початку повномасштабної війни в Україні значення питань ESG набуло нового, стратегічно важливого виміру. Дотримання принципів екологічної, соціальної та управлінської відповідальності стало не лише елементом корпоративної етики, а й ключовою умовою забезпечення фінансової стійкості, конкурентоспроможності та довіри з боку зацікавлених сторін. У сучасних умовах інтеграція ESG-підходів перетворюється на внутрішню вимогу українського бізнесу, яка визначає його здатність не лише виживати в кризових обставинах, але й адаптуватися до глобальних викликів, формуючи основу сталого економічного розвитку.

У межах виконання поставлених завдань у роботі всебічно розкрито сутність сталого інвестування як сучасної економічної категорії та показано, що воно є ключовим інструментом трансформації економіки в напрямі сталого розвитку та підвищення стійкості підприємств. Комплексний аналіз чинників розвитку сталого інвестування дав змогу визначити їхню багатовимірність, що охоплює економічні, соціальні, політичні та інституційні детермінанти.

У результаті оцінки впливу державної політики та міжнародних ініціатив виявлено їхню ключову роль у формуванні національного ринку сталих інвестицій та інтеграції України у глобальні фінансові тренди. Дослідження механізмів залучення сталих інвестицій підтвердило зростаюче значення фінансових інструментів, орієнтованих на ESG-стандарти, а також необхідність розвитку відповідних інституційних умов. Визначено основні бар'єри та ризики розвитку сталого інвестування, серед яких домінують воєнні загрози, регуляторна нестабільність, недостатність інфраструктури звітності та низький рівень довіри інвесторів.

Проведений кореляційно-регресійний аналіз дозволив побудувати економіко-математичну модель, що кількісно підтвердила наявність прямого зв'язку між обсягами капітальних інвестицій та економічним зростанням

країни, підкреслюючи важливість інвестицій як фактору макроекономічної стабільності. На основі проведених досліджень обґрунтовано напрями вдосконалення системи державного регулювання й стимулювання сталого інвестування, що включають розвиток інституційної підтримки, удосконалення нормативної бази, запровадження стимулів для бізнесу та розширення участі міжнародних фінансових організацій.

Залучення інвестицій, орієнтованих на сталість, дозволяє компаніям ефективніше реагувати на геополітичні ризики, посилювати антикризову стійкість і створювати фундамент для майбутнього економічного відновлення.

На основі проведеного аналізу динаміки капітальних інвестицій в Україні та їх порівняння з показниками розвинених країн Європи й Азії встановлено, що попри поступове зростання обсягів інвестування після 2016 року, їхній фактичний рівень залишається істотно нижчим, ніж у провідних економіках світу.

У розвинених країнах підвищення темпів капітального інвестування забезпечує більш стійке й інтенсивне економічне зростання, тоді як в Україні цей механізм реалізується неповною мірою через вплив дестабілізуючих чинників та структурні дисбаланси. Отже, ключовими напрямками підвищення ефективності інвестиційної діяльності є створення прогнозованого та безпечного інвестиційного клімату, забезпечення належного захисту прав інвесторів, активізація державних стимулів та поступове наближення рівня капітальних інвестицій до показників країн із розвинутою економікою. Реалізація цих заходів сприятиме зміцненню інвестиційної спроможності підприємств та забезпечить передумови для сталого економічного розвитку України.

Таким чином, усі поставлені завдання дослідження виконано, а отримані результати формують цілісну науково-практичну базу для підвищення ефективності інвестицій у сталий розвиток суб'єктів господарювання в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. 10 Years of Green Bonds: Creating the Blueprint for Sustainability Across Capital Markets. *World Bank Group*. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/immersive-story/2019/03/18/10-years-of-green-bonds-creating-the-blueprint-for-sustainability-across-capital-markets>
2. Australia-UAE Comprehensive Economic Partnership Agreement (CEPA). *Australian Government. Department of Foreign Affairs and Trade*. 2024. URL: <https://www.dfat.gov.au/trade/agreements/in-force/australia-uae-comprehensive-economic-partnership-agreement-cepta>
3. Canada – Ukraine Modernized Free Trade Agreement. *EDIT – Electronic Database of Investment Treaties*. 2023. URL: <https://edit.wti.org/document/show/8c0e09bb-e7f2-4290-8330-5e94be722589?textBlockId=c455b41a-4d0d-4ac3-9e7c-5bf1255008d9&page=1>
4. Causes and effects of climate change. *United Nations*. URL: <https://www.un.org/en/climatechange/science/causes-effects-climate-change> (accessed 18 July 2025).
5. Cicchiello A., Marrazza F., Perdichizzi S. Non-financial disclosure regulation and environmental, social, and governance (ESG) performance: the case of EU and US firms. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 2023. No 30(3). P. 1121–1128.
6. Derisking Investment for the Sustainable Development Goals: The Role of Political Risk Insurance. Policy review United Nations publication. *UNCTAD*. 2025. Sales No. E.25.II.D.15. Geneva.
7. Estonia: Capital investment, percent of GDP. *Theglobaleconomy*. URL: https://www.theglobaleconomy.com/Estonia/capital_investment/
8. EU-Chile: Council adopts decisions for a modernised association agreement. *European Council. Council of the European Union*. 2023. URL:

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/12/04/eu-chile-council-adopts-decisions-for-a-modernised-association-agreement/>

9. European Union – New Zealand FTA. *EUR-Lex. Access to European Union law*. 2023. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/eu-new-zealand-free-trade-agreement.html>

10. Forests and climate change. International Union for Conservation of Nature. *IUCN*. URL: <https://iucn.org/resources/issues-brief/forests-and-climate-change> (accessed 18 July 2025).

11. Forests. World Resources Institute. *WRI*. URL: <https://www.wri.org/forests> (accessed 18 July 2025).

12. Germany: Capital investment, percent of GDP. *Theglobeconomy*. URL: https://www.theglobeconomy.com/germany/capital_investment/#:~:text=Capital%20investment%20as%20percent%20of%20GDP&text=The%20latest%20value%20from%202024,from%2021.67%20percent%20in%202023.

13. Global agricultural supply chains, deforestation and responsible sourcing. *Food and Agriculture Organization of the United Nations*. URL: <https://www.fao.org/markets-and-trade/areas-of-work/emerging-trends-challenges-and-opportunities/global-agricultural-supply-chains--deforestation-and-responsible-sourcing/en> (accessed 18 July 2025).

14. Global forest carbon storage, explained. *Woodwell Climate Research Center*. URL: <https://www.woodwellclimate.org/global-forest-carbon-storage-explained/> (accessed 18 July 2025).

15. Hunger numbers stubbornly high for three consecutive years as global crises deepen – UN report. *WHO*. 2024. URL: <https://www.who.int/news/item/24-07-2024-hunger-numbers-stubbornly-high-for-three-consecutive-years-as-global-crises-deepen--un-report> (accessed 18 July 2025).

16. India Trade and Economic Partnership Agreement. *The EFTA*. 2024. URL: <https://www.efta.int/media-resources/news/efta-india-trade-and-economic-partnership-agreement-enters-force-joint>

17. Institute for Sustainable Investing. *Morgan Stanley*. URL: <https://www.morganstanley.com/what-we-do/institute-for-sustainable-investing>
18. Investment statistics and trends. *UNCTAD*. URL: <https://unctad.org/topic/investment/investment-statistics-and-trends>
19. Jocelyne S. Sze, Roman Carrasco L., Dylan Childs & David P. Edwards Protecting irrecoverable carbon in Earth's ecosystems. *Nature Sustainability*. 2022. № 5. Pp. 123-130. URL: <https://www.nature.com/articles/s41893-021-00815-2.epdf> (accessed 18 July 2025).
20. Kauffman C., Robinson M. ESG Invest with Caution. *The James Madison Institute*. URL: <https://jamesmadison.org/esgs-invest-with-caution>
21. Koval V., Laktionova O., Atstāja D., Grasis J., Lomachynska I., Shchur R. Green Financial Instruments of Cleaner Production Technologies. *Sustainability*. 2022, №14(17), 10536. (Scopus)
22. Main themes of the International Land and Water Sustainability Forum. *Food and Agriculture Organization of the United Nations*. URL: <https://www.fao.org/land-water/events/ilswf24/main-themes/en/> (accessed 18 July 2025)
23. New report: Extreme weather events cost economy \$2 trillion over the last decade. *ICC*. 2024. URL: <https://icwbo.org/news-publications/policies-reports/new-report-extreme-weather-events-cost-economy-2-trillion-over-the-last-decade/> (accessed 18 July 2025).
24. Plan for the Ukraine Facility. *Ukrainefacility*. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/en/>
25. Poland: Capital investment, percent of GDP. *Theglobaleconomy*. URL: https://www.theglobaleconomy.com/Poland/capital_investment/
26. Regulation (EU) 2023/2631 of the European Parliament and of the Council of 22 November 2023 on European Green Bonds and optional disclosures for bonds marketed as environmentally sustainable and for sustainability-linked bonds. *European Union*. 2023. URL: www.eurlex.europa.eu (accessed 3 March 2025).

27. Schmidt-Traub, G., & Shah, A. Investment needs to achieve the sustainable development goals. Paris and New York: *Sustainable Development Solutions Network*. 2015
28. Sri Lanka – Thailand FTA. *EDIT – Electronic Database of Investment Treaties*. 2024. URL: <https://edit.wti.org/document/show/437040a3-e33e-472b-aec3-7713a5517680>
29. Sustainable development goals. *UNDP*. URL: <https://www.undp.org/sustainable-development-goals> (accessed 18 July 2025).
30. Sustainable development. *Encyclopædia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/topic/sustainable-development>
31. Sustainable Development. *International Institute for Sustainable Development*. URL: <https://www.iisd.org/mission-and-goals/sustainable-development?>
32. Sustainable development. *The Global Development Research Center: GDRC*. URL: <https://www.gdrc.org/sustdev/definitions>.
33. Ukraine Advantage. *Ukrinform*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3749907-platforma-advantageukraine-pracue-z-ponad-130-proektami-vartistu-67-milardiv.html>
34. United nations conference on trade and development. URL: <https://unctad.org/>
35. URL: <https://www.bloomberg.com/professional/products/bloomberg-terminal/research/bloomberg-intelligence/>
36. USA: Capital investment, percent of GDP. *Theglobaleconomy*. URL: https://www.theglobaleconomy.com/usa/capital_investment/
37. What is meant by the term "sustainability"? *The Food and Agriculture Organization of the United Nations*. URL: <https://www.fao.org/4/ai388e/AI388E05.htm?>
38. World Investment Report 2025. *United Nations*. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2025_en.pdf

39. Бондаренко Л., Блавт А. Акценти інвестування у сталий розвиток на принципах ESG в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-48>
40. Буряк Є. В., Редько К. Ю., Чорновол А. О., Орленко О. В. Соціально-економічні аспекти сталого розвитку України в умовах війни. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2022. № 34. С. 135-143. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/617/568>
41. Валовий внутрішній продукт України. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/gdp/>
42. Віблій П., Блавт А. Інвестиційний потенціал України в умовах війни. *Галицький економічний вісник*. 2023. Т. 82(3). С. 80–89.
43. Воловик В. О. Інвестиційна привабливість підприємства як інструмент економічного зростання: *master's thesis*. 2020. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/81790> (дата звернення: 27.07.2025).
44. Дем'яненко Т. І. Механізм забезпечення сталого розвитку промислових підприємств України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 46. С. 16-19. URL: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-46-3>
45. Директива (ЄС) 2022/2464 Європейського Парламенту та Ради від 14 грудня 2022 року, що вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 537/2014, Директиви 2004/109/ЄС, Директиви 2006/43/ЄС та Директиви 2013/34/EU щодо корпоративної звітності зі сталого розвитку. С. 322.
46. Зелені інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. *Аналітична доповідь*, Центр Разумкова, 2019. 316 с.
47. Інвестиції в Україну та відновлення економіки. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=ukUA&id=62bfd716-8665-4a4c-9e2d-6325ba53b3c8&title=InvestitsiiVUkrainuTaVidnovlenniaEkonomiki>

48. Постанова від 03 березня 2021 р. № 179 Київ Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>

49. Розпорядження від 29 листопада 2024 р. № 1190-р Київ Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні. *Кабінет Міністрів України*. <https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-zabezpechennia-dosiahnennia-tsilei-staloho-rozvytku-v-ukraini-i291124-1190>

50. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності. *Державна служба статистики України*. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ibd/ibd_rik/ibd_u/ki_rik_u_e_bez.htm

51. Ломачинська І. А. Глобальні тренди та перспективи розвитку сталого інвестування. *Дослідження фінансових інституцій та інструментів розвитку держави, територій та суб'єктів господарювання: теоретичні, методологічні та практичні аспекти : матеріали 8 Міжнар. наук.-практ. конф.* (Одеса, 24 жовт. 2024 р.). / за ред. О. М. Савастєєвої та ін. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2024. С. 89–92.

52. Ломачинська І. А. Щодо формування нової парадигми інвестування в умовах глобальних змін. *Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Одеса, 14 листопада 2024 р.). Львів-Торунь: Liha-Pres, 2024. С. 202-205

53. Ломачинська, І. А., Супруненко, М. Д. Формування концепту соціального інвестування у контексті сучасних глобальних викликів. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2023. 22, 2(54). С. 99-113. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2023.2\(54\).297696](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2023.2(54).297696)

54. Ломачинська, І., Горняк, О. Інноваційний потенціал як чинник зростання та конкурентоспроможності національної економіки: аналіз, оцінка та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2025. №72. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-67>

55. Мурзабулатова О., Пономарьов С., Омаров А. М. Методи оцінки інвестиційної привабливості підприємства. *Функціонування соціально-економічних систем в контексті цілей сталого розвитку*. Харків, Україна, 2024. С. 238-245. URL: <https://doi.org/10.30837/ек.2023.016> (дата звернення: 27.06.2025).

56. Огієнко А. Сталий розвиток підприємства: сутність поняття, перспективи та перешкоди. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. № 3. С. 222–228. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-13-31> (дата звернення: 12.05.2025).

57. Партин Г. О., Дідух О. В. Капітальні інвестиції: сутність, сучасні тенденції та вплив на зростання обсягів ввп. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8756> DOI: 10.32702/2307-2105-2021.3.86

58. Петролюк Ю., Гребенюк Н. Сталий розвиток як стратегічна перевага для підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-148> (дата звернення: 18.08.2025).

59. Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 686-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/686-2019-%D1%80#Text>

60. План відновлення України. *Портал: Відновлення України*. URL: <https://recovery.gov.ua/>

61. Політика з розвитку сталого фінансування. *Офіційний сайт Національного Банку України*. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/politika-natsionalnogo-banku-ukrayini-schodo-rozvitku-stalogo-finansuvannya-na-period-do-2025-roku>

62. Політика щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року. *НБУ*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Policy_rozvytok-stalogo-finansuvannja_2025.pdf

63. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України від 25.06.1991 № 1264-ХІІ. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1264-12>

64. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/722/2019?>

65. Регламент (ЄС) 2019/2088 Європейського Парламенту та Ради від 27 листопада 2019 року про розкриття інформації, пов'язаної зі сталим розвитком, у фінансовому секторі. С. 317.

66. Регламент (ЄС) 2020/852 Європейського Парламенту та Ради від 18 червня 2020 року про створення рамки для сприяння сталим інвестиціям. С. 198.

67. Скнар Д. Ринок сталого інвестування: теоретичні засади та особливості розвитку. *Економіка та суспільство*. 2025. № 78. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-73> (дата звернення: 20.09.2025).

68. Стале фінансування: базові (високорівневі) визначення. *Міжнародна асоціація ринків капіталу*. 2020. URL: <https://www.icmagroup.org/assets/documents/Regulatory/Green-Bonds/Sustainable-Finance-High-Level-Denitions-May-2020-051020.pdf>